

Gmina Przywidz

**Program ochrony środowiska
wraz z planem gospodarki odpadami
dla gminy Przywidz
na lata 2004 – 2007
z uwzględnieniem perspektywy
na lata 2008-2011**

Część 2. PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA

Gdańsk, sierpień 2004 r.

Opracowanie:

Zespół w składzie

dr hab. Maciej Przewoźniak	kierownik zespołu koncepcja, nadzór i redakcja całości opracowania, cele i priorytety ekologiczne, projekty operacyjne
mgr Agnieszka Burzyńska	zagadnienia społeczno-gospodarcze, ochrona przyrody i krajobrazu
mgr inż. Agnieszka Makowska	gospodarka odpadami
mgr Ewa Sawon	struktura środowiska przyrodniczego, potencjał środowiska przyrodniczego, zagrożenia przyrodnicze
mgr Andrzej Winiarski	zagadnienia sozologiczne, opracowania kartograficzne

Współudział:

Urząd Gminy Przywidz.

Starostwo Powiatowe w Pruszczu Gdańskim. Wydział Budownictwa,
Rolnictwa i Ochrony Środowiska.

Zespół ds. Konsultacji „Programu ochrony środowiska wraz z planem
gospodarki odpadami dla powiatu gdańskiego i gmin powiatu na lata 2004-
2007 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2008-2011” powołany przez
Starostę Powiatu Gdańskiego (skład Zespołu – załącznik 1).

Spis treści:

1. WPROWADZENIE.....	5
1.1. Podstawy prawne.....	5
1.2. Zakres i harmonogram realizacji „Programu ...” i „Planu ...”	6
2. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE PROGRAMU.....	9
2.1. Polityka ekologiczna państwa.....	9
2.2. Strategia rozwoju województwa pomorskiego.....	11
2.3. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego	13
2.4. Program ochrony środowiska województwa pomorskiego.....	15
2.5. Plan gospodarki odpadami dla województwa pomorskiego.....	16
3. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE PROGRAMU.....	18
3.1. Stan środowiska – synteza diagnozy.....	18
3.2. Sfera społeczno-gospodarcza – synteza diagnozy.....	20
3.3. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.....	21
4. CELE POLITYKI EKOLOGICZNEJ I KIERUNKI DZIAŁAŃ W OCHRONIE ŚRODOWISKA DO 2011 R.....	23
4.1. Wprowadzenie	23
4.2. Poprawa jakości środowiska i ekologicznych warunków życia ludzi. .	24
4.3. Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego	28
4.4. Efektywna ochrona przyrody i krajobrazu.....	31
4.5. Rozwiązania o charakterze systemowym	32
5. PRIORYTETY EKOLOGICZNE	35
5.1. Identyfikacja priorytetów ochrony środowiska do 2011 r.....	35
5.2. Uzasadnienie wyboru priorytetów.....	37
6. PROJEKTY REALIZACYJNE NA LATA 2004-2007 Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY NA LATA 2008-2011.....	42
7. ZARZĄDZANIE I KOSZTY REALIZACJI PROGRAMU	51
7.1. Zarządzanie programem.....	51
7.2. Koszty realizacji programu.....	53
LITERATURA I MATERIAŁY ARCHIWALNE.....	56

Załączniki:

1. Skład Zespołu ds. Konsultacji „Programu...”
2. Ogłoszenie o przystąpieniu do sporządzenia „Programu...”
3. Pismo nt. pierwszego zebrania Zespołu ds. Konsultacji „Programu...”
4. Pismo nt. drugiego zebrania Zespołu ds. Konsultacji „Programu...”
5. Pismo nt. trzeciego zebrania Zespołu ds. Konsultacji „Programu...”

Załącznik kartograficzny:

Gmina Przywidz na tle powiatu gdańskiego.
Ochrona środowiska. 1:50.000

1. WPROWADZENIE

1.1. Podstawy prawne

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. „Prawo ochrony środowiska” w art. 17 (Dz. U. Nr 62, poz. 627 ze zm.) oraz ustawa o odpadach z 27 kwietnia 2001 r. w art. 14 (Dz. U. Nr 62, poz. 628 ze zm.) wprowadzają na poszczególne szczeble administracji samorządowej wymóg sporządzenia wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska i planów gospodarki odpadami.

Programy ochrony środowiska i plany gospodarki odpadami mają na celu efektywne zarządzanie ochroną środowiska zgodnie z polityką ekologiczną państwa.

Program ochrony środowiska winien spełniać wymagania określone w art. 14 , art. 17 i art. 18 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627) oraz w „Wytocznych sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym” (2002), wydanych przez Ministerstwo Środowiska.

Program ochrony środowiska gminy musi na podstawie oceny aktualnego stanu środowiska, określać przede wszystkim:

- cele polityki ekologicznej gminy w podziale na cele krótkookresowe, średniookresowe oraz długookresowe;
- priorytety ekologiczne wraz z uzasadnieniami ich wyboru;
- rodzaje i harmonogram działań proekologicznych, których podejmuje się gmina;
- środki niezbędne do osiągnięcia założonych celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.

Zaplanowane cele, priorytety, działania i środki powinny być określone dla każdej z dziedzin ochrony środowiska, w szczególności dla:

- gospodarowania odpadami;
- stosunków wodnych i jakości wód;
- jakości powietrza;
- ochrony gleb;
- ochrony przyrody, w tym różnorodności biologicznej i krajobrazowej;
- ochrony przed hałasem;
- ochrony przed polami elektromagnetycznymi;
- ochrony kopalni.

Plan gospodarki odpadami powinien spełniać wymagania określone w art. 14 i art. 15 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. Nr 62, poz. 628 z późniejszymi zmianami) oraz w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 9 kwietnia 2003 r. w sprawie sporządzania planów gospodarowania odpadami (Dz. U. z 2003 r. Nr 66 poz. 620) .

Plan gospodarki odpadami powinien określać:

- aktualny stan gospodarki odpadami;

- prognozowane zmiany w zakresie gospodarki odpadami, w tym również wynikające ze zmian demograficznych i gospodarczych;
- działania zmierzające do poprawy sytuacji w zakresie gospodarki odpadami;
- projektowany system gospodarki odpadami uwzględniający ich zbieranie, transport, odzysk i unieszkodliwianie;
- system monitoringu i oceny realizacji zamierzonych celów pozwalający na określenie sposobu oraz stopnia realizacji celów i zadań zdefiniowanych w planie gospodarki odpadami, z uwzględnieniem ich jakości i ilości.

Zgodnie z ww. rozporządzeniem do „Planu gospodarki odpadami...” dołączono analizę jego oddziaływania na środowisko.

„Program ochrony środowiska gminy Przywidz...” oraz „Plan gospodarki odpadami dla gminy Przywidz...” muszą być spójne z dokumentami wyższego szczebla, do których należą:

- „II polityka ekologiczna państwa” (2001);
- „Program wykonawczy do II polityki ekologicznej państwa na lata 2002-2010” (2002);
- „Polityka ekologiczna państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010”;
- „Krajowy plan gospodarki odpadami” (M.P. z 2003 r., Nr 11, poz. 159);
- "Program ochrony środowiska dla województwa pomorskiego na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010" (2003);
- "Plan gospodarki odpadami dla województwa pomorskiego na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010" (2003);
- "Strategia rozwoju województwa pomorskiego" (2000);
- „Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego” (2002);
- „Strategia rozwoju powiatu gdańskiego" (2001);
- „Program ochrony środowiska wraz z planem gospodarki odpadami dla powiatu gdańskiego na lata 2004 – 2007 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2008-2011”.

„Program...” dla gminy Przywidz opracowany został równoległe z „Programem...” dla powiatu gdańskiego, co zapewnia spójność merytoryczną końcowych dokumentów, uchwalanych przez samorzady powiatowy i gminny.

1.2. Zakres i harmonogram realizacji „Programu ...” i „Planu ...”

„Program ochrony środowiska...” i „Plan gospodarki odpadami...” dla gminy Przywidz na lata 2004 – 2007 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2008-2011 powstał równoległe z „Programami...” i „Planami” dla powiatu gdańskiego i pozostałych gmin powiatu. „Program...” i „Plan...” opracowano w procesie społecznym, przy bieżącej współpracy Starostwa Powiatu Gdańskiego oraz Samorządów gmin powiatu, a w szczególności specjalnie powołanego Zespołu ds. konsultowania i opiniowania „Programu...”, skupiającego przedstawicieli różnych

środowisk społecznych i zawodowych powiatu i gmin (załącznik 2). Uspołecznienie procesu tworzenia „Programu...” i „Planu...” stanowi ważne uwarunkowanie merytorycznej wartości końcowych dokumentów i efektywności ich wdrażania. Informacja o przystąpieniu do sporządzenia „Programu...” i „Planu...” została upowszechniona w mediach (załącznik 1).

Równoległe opracowanie „Programów...” i „Planów...” dla powiatu gdańskiego i gmin powiatu, w tym dla gminy Przywidz, zapewnia spójność merytoryczną końcowych dokumentów, uchwalanych przez samorzady powiatowy i gminne.

„Program ochrony środowiska...” i „Plan gospodarki odpadami...” dla gminy Przywidz z uwzględnieniem perspektywy na lata 2008-2011 zrealizowane zostały w trzech podstawowych etapach.

Etap 1: STYCZEŃ 2004 – MARZEC 2004

- 1a) Upowszechnienie informacji o opracowywaniu „Programu...” i „Planu...” i możliwości składania do nich wniosków (załącznik 1) oraz powołanie Zespołu ds. konsultowania i opiniowania „Programu...” (załącznik 2).
- 1b) Studia i analizy szczegółowe uzupełniające istniejące materiały archiwalne i opracowania projektowe znajdujące się w Starostwie Powiatowym w Pruszczu Gdańskim oraz w Urzędzie Gminy Przywidz w zakresie problematyki ochrony środowiska, w tym gospodarki odpadami.
- 1c) Robocza wersja „Raportu o stanie środowiska...” (w tym o stanie gospodarki odpadami) w gminie Przywidz.
- 1d) Społeczna konsultacja ocena roboczej wersji „Raportu...” – pierwsze spotkanie Zespołu ds. konsultowania i opiniowania „Programu...” (załącznik 1).
- 1e) Sporządzenie ostatecznej wersji „Raportu o stanie środowiska w gminie Przywidz”.

Etap 2: KWIECIEŃ – MAJ 2004

- 2a) Określenie celów i priorytetów ekologicznych, w tym gospodarki odpadami w okresach do 2007 i 2011 r dla gminy Przywidz.
- 2b) Rodzaje i harmonogram działań proekologicznych – operacyjny program ochrony środowiska i plan gospodarki odpadami dla gminy Przywidz w okresach do 2007 i 2011, w tym:
  - priorytetowe przedsięwzięcia inwestycyjne ochrony środowiska i harmonogram ich wdrażania;
  - projektowane systemy gospodarowania odpadami oraz rodzaje i harmonogram przedsięwzięć;
  - równoważenie rozwoju społeczno-gospodarczego w aspekcie ochrony środowiska;
  - edukacja ekologiczna;
  - zarządzanie i monitorowanie „Programów ochrony środowiska wraz z planami gospodarki odpadami...”;

- kalkulacja kosztów wdrażania „Programów ochrony środowiska wraz z planami gospodarki odpadami...”;
- mechanizmy prawno-ekonomiczne.

2c) Społeczna konsultacja i ocena „Programu ochrony środowiska...” i „Planu gospodarki odpadami...” dla gminy Przywidz do 2007 i 2011 – drugie spotkanie Zespołu ds. konsultowania i opiniowania „Programu...” (załącznik 3).

Etap 3: CZERWIEC – LIPIEC 2004

3a) Opracowanie końcowych projektów dokumentów z uwzględnieniem uwag zgłoszonych przez Zespół ds. konsultowania i opiniowania „Programu...” oraz przez Zamawiającego (Starostwo Powiatowe i Urząd Gminy Przywidz):

- „Program ochrony środowiska w gminie Przywidz na lata 2004-2007, z uwzględnieniem perspektywy na lata 2008-2011”;
- „Plan gospodarki odpadami dla gminy Przywidz na lata 2004-2007, z uwzględnieniem perspektywy na lata 2008-2011”;
- „Analiza oddziaływania na środowisko projektu planu gospodarki odpadami dla gminy Przywidz”.

3b) Przedstawienie ww. projektów dokumentów do formalnego zaopiniowania:

- „Plan gospodarki odpadami dla gminy Przywidz Zarządowi Województwa Pomorskiego.
- „Program ochrony środowiska...” i „Plan gospodarki odpadami...” dla gminy Przywidz Zarządowi Powiatu Gdańskiego;

Ponadto Wójt gminy Przywidz otrzyma do zaopiniowania „Plan gospodarki odpadami dla powiatu gdańskiego...”.

3c) Redakcja ostatecznych dokumentów z uwzględnieniem uwag zgłoszonych przez organy opiniujące.

Dokumenty przekazane Zamawiającemu stanowią:

- A.** Raporty o stanie środowiska (w tym o stanie gospodarki odpadami) w gminie Przywidz (synteza etapu 1).
- B.** Program ochrony środowiska w gminie Przywidz na lata 2004-2007, z uwzględnieniem perspektywy na lata 2008-2011.
- C.** Plan gospodarki odpadami dla gminy Przywidz na lata 2004-2007, z uwzględnieniem perspektywy na lata 2008-2011”
- D.** Analiza oddziaływania na środowisko projektu „Planu gospodarki odpadami...” dla gminy Przywidz.

2. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE PROGRAMU

2.1. Polityka ekologiczna państwa

Wiodącą zasadą polityki ekologicznej naszego państwa jest przyjęta w Konstytucji RP **zasada zrównoważonego rozwoju**. Podstawowym założeniem zrównoważonego rozwoju jest takie prowadzenie polityki i działań w poszczególnych sektorach gospodarki i życia społecznego, aby zachować zasoby i walory środowiska w stanie zapewniającym trwałe, nie doznające uszczerbku, możliwości korzystania z nich zarówno przez obecne jak i przyszłe pokolenia, przy jednoczesnym zachowaniu trwałości funkcjonowania procesów przyrodniczych oraz naturalnej różnorodności biologicznej na poziomie krajobrazowym, ekosystemowym, gatunkowym i genowym. Istotą zrównoważonego rozwoju jest równorzędne traktowanie racji społecznych, ekonomicznych i ekologicznych, co oznacza konieczność integrowania zagadnień ochrony środowiska z polityką w poszczególnych dziedzinach gospodarki.

W Ustawie Prawo ochrony środowiska (Dz. U. nr 62 z 2001 r., poz. 627) w art. 13 stwierdzono, że **polityka ekologiczna państwa** ma na celu stworzenie warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska. We współczesnym świecie oznacza to przede wszystkim, że polityka ta powinna być elementem równoważenia rozwoju kraju i harmonizowania z celami ochrony środowiska celów gospodarczych i społecznych. Oznacza to także, że realizacja polityki ekologicznej państwa w coraz większym stopniu powinna dokonywać się poprzez zmiany modelu produkcji i konsumpcji, zmniejszanie materiałochłonności, wodochłonności i energochłonności gospodarki oraz stosowanie najlepszych dostępnych technik i dobrych praktyk gospodarowania, a dopiero w dalszej kolejności poprzez typowo ochronne, tradycyjne działania, jak oczyszczanie gazów odlotowych i ścieków, unieszkodliwianie odpadów, itp. Oznacza to również, że aspekty ekologiczne powinny być obligatoryjnie włączane do polityk sektorowych we wszystkich dziedzinach gospodarowania, a także do strategii i programów rozwoju na szczeblu regionalnym i lokalnym („Polityka ekologiczna państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010”, 2002).

Ustawa „Prawo ochrony środowiska” w art. 13-16 wprowadza obowiązek przygotowywania i aktualizowania co 4 lata polityki ekologicznej państwa.

Dotychczas powstały następujące dokumenty zawierające w nazwie „politykę ekologiczną państwa”:

- w 1990 r. została przyjęta przez Radę Ministrów i w 1991 r. zaakceptowana przez Sejm i Senat RP „**Polityka ekologiczna państwa**” - jej zadania krótko- i średnio-okresowe miały zostać zrealizowane do 2000 roku - w części zostały zrealizowane;
- w 2000 r. została opracowana i w 2001 r. przyjęta przez Sejm „**II polityka ekologiczna państwa**” - głównym jej celem jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego kraju - mieszkańców, infrastruktury społecznej i zasobów przyrodniczych, wytyczenie strategii zrównoważonego rozwoju kraju oraz wdrażanie takiego modelu tego rozwoju, który zapewni skuteczną regulację i reglamentację korzystania ze środowiska, tak aby rodzaj i skala tego korzystania, realizowane przez wszystkich użytkowników, nie stwarzały zagrożenia dla jakości i trwałości zasobów przyrodniczych. Jest to polityka długookresowa - ustala ona cele ekologiczne do 2010 i 2025 roku;

- w 2002 roku został opracowany „**Program wykonawczy do II polityki ekologicznej państwa na lata 2002-2010**” – jest to dokument o charakterze operacyjnym, wskazujący wykonawców i terminy realizacji konkretnych zadań przewidzianych zgodnie z polityką ekologiczną państwa do realizacji w latach 2002-2010 – zadania krótkookresowe na lata 2003-2006, z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010;
- w końcu 2002 r. została opracowana „**Polityka ekologiczna państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010**” - polityka ta stanowi aktualizację i uszczegółowienie długookresowej „II polityki ekologicznej państwa”, w nawiązaniu do wymagań ustawy „Prawo ochrony środowiska” oraz do działań Unii Europejskiej w dziedzinie ochrony środowiska.

Zgodnie z „Wytycznymi sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym” (2002), w „Programie ochrony środowiska dla gminy Przywidz...” wykorzystano w szczególności cele i działania ujęte w „Programie wykonawczym do II polityki ekologicznej państwa na lata 2002-2010” oraz w „Polityce ekologicznej państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010”.

W związku z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej ważnym elementem procesu negocjacyjnego było określenie stanowiska w obszarze „Środowisko”. Polska zobowiązała się do transpozycji i wdrożenia w całości prawa wspólnotowego z tego obszaru do końca 2002 r. Dla wprowadzenia w życie wszelkich programów i strategii w zakresie ochrony środowiska, oprócz odpowiednich systemów prawnych i administracyjnych, niezbędne są odpowiednie narzędzia finansowe.

Podstawę negocjacji Polski z Unią Europejską dotyczących realizacji i możliwości pozyskania funduszy strukturalnych z UE na inwestycje ekologiczne, stanowił opracowany przez Ministerstwo Środowiska „**Narodowy plan rozwoju ochrony środowiska i gospodarki wodnej na lata 2004-2006**”. Plan ten zakłada następujące priorytety w zakresie inwestycji ekologicznych, możliwych do sfinansowania z funduszu spójności oraz polskiego wkładu:

- Priorytet Nr I-1 – Budowa komunalnych oczyszczalni ścieków oraz miejskiej kanalizacji w latach 2004-2006 r.*
- Priorytet Nr I-2 – Unowocześnienie urzędzeń uzdatniania wody pitnej w miastach, w których występować mogą przypadki awaryjności lub deficytu wody pitnej.*
- Priorytet Nr I-3 – Zbudowanie modelowych (wzorcowych) obiektów gospodarki odpadami komunalnymi w dużych miastach.*
- Priorytet Nr I-4 – Dokonanie liczącego się postępu w ograniczeniu emisji do powietrza: dwutlenku siarki, tlenku azotu, tlenków węgla i benzenu, a także innych szkodliwych substancji.*
- Priorytet Nr I-5 – Uruchomienie pilotażowych ośrodków wytwarzających paliwa płynne do silników Diesla z ziarna rzepaku, oraz spirytus metylowy ze świeżej biomasy drzewnej, który być może już w niedalekiej przyszłości będzie paliwem napędzającym ogniwa paliwowe.*
- Priorytet Nr I-6 – Sporządzenie map akustycznych oraz instalacja ekranów ograniczających przenikanie hałasu do osiedli i mieszkań.*

2.2. Strategia rozwoju województwa pomorskiego

„Strategia rozwoju województwa pomorskiego” opracowana została i uchwalona przez sejmik województwa w 2000 r. (uchwała nr 271/XXI/2000). Określono w niej m. in. cele i kierunki działań bezpośrednio lub pośrednio wiążące się z ochroną środowiska województwa:

Priorytet 2. Restrukturyzacja i unowocześnienie gospodarki

Cel 2.3. Unowocześnienie tradycyjnych sektorów gospodarki.

Zadania

Rolnictwo

(...)

- *Promowanie prośrodowiskowych zasad uprawy, chowu i produkcji żywności pochodzących z gospodarstw stosujących te zasady.*
- *Rewaloryzacja techniczna i gospodarcza obszarów wiejskich, szczególnie Żuław i Powiśla, w celu maksymalnego wykorzystania ich właściwości przyrodniczych do produkcji żywności.*
- *Wspieranie postępu biologicznego i nowoczesnych metod produkcji rolnej.*

Priorytet 3. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej konkurencyjności i spójności regionu

Cel 3.6. Modernizacja i rozwój energetyki.

Zadania

- *Poprawa infrastruktury energetyki, zwiększenie efektywności wykorzystania energii i polepszenie zaopatrzenia w energię.*
- *Zwiększenie potencjału energetycznego regionu z wykorzystaniem źródeł odnawialnych (np. elektrownie wiatrowe i wodne).*
- *Rozwój energetyki w oparciu o przyjazne dla środowiska nośniki energii (np. elektrownie gazowe).*

Priorytet 4. Kreowanie wysokiej jakości życia

Cel 4.1. Tworzenie bezpiecznych i atrakcyjnych warunków życia.

Zadania

- *Poprawa jakości życia i zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej.*
(...)
- *Zabezpieczenie i przeciwdziałanie skutkom nadzwyczajnych zagrożeń środowiska i zjawisk przyrodniczych o charakterze klęsk żywiołowych.*

Cel 4.2. Poprawa ekologicznych warunków życia.

Zadania

- *Zmniejszenie poziomu zanieczyszczenia środowiska w odniesieniu do:*
Powietrza:
  - *redukcja i neutralizacja gazowych zanieczyszczeń atmosfery u źródła,*
  - *gazyfikacja obszarów wiejskich;**Wody:*
  - *poprawa zaopatrzenia w wodę i polepszenie jakości wód, szczególnie wody pitnej,*

- modernizacja i budowa oczyszczalni ścieków w połączeniu z równoczesną rozbudową i budową systemów kanalizacji sanitarnej,
- wzmocnienie obudowy biologicznej cieków i jezior;

Gleby:

- rekultywacja terenów zdewastowanych przyrodniczo, zwłaszcza przemysłowych i nieczynnych składowisk odpadów;

Klimatu akustycznego:

- ograniczenie uciążliwości komunikacyjnych w miastach i wzdłuż głównych tras komunikacyjnych
- Regulacja stosunków wodnych w zakresie ochrony przeciwpowodziowej i odprowadzania wód opadowych. Rozwój regionalnego systemu małej retencji wodnej, z poszanowaniem warunków ekologicznych.
- Racjonalizacja gospodarki odpadami (segregacja, recykling, utylizacja), gospodarcze wykorzystanie i unieszkodliwianie odpadów przemysłowych, w tym niebezpiecznych. Opracowanie i wdrożenie wojewódzkiego, zintegrowanego programu gospodarki odpadami.

Cel 4.3. Racjonalne gospodarowanie zasobami naturalnymi.

Zadania

- Dostosowanie rozmiarów i lokalizacji ujęć wodnych do pozostających w dyspozycji zasobów wód podziemnych i powierzchniowych. Ochrona głównych zbiorników wód.
- Poprawa zwartości przestrzennej lasów i zwiększenie ich powierzchni. Wzrost różnorodności biologicznej i zwiększenie odporności ekosystemów leśnych.
- Zmiany regionalnego systemu gospodarowania energią w celu zwiększenia jego efektywności, zmniejszenia energochłonności i emisji zanieczyszczeń. Wzrost udziału odnawialnych źródeł energii w bilansie energetycznym regionu.
- Aktywna ochrona zasobów przyrodniczych i walorów krajobrazu rolniczego przyjaznego środowisku oraz rejonów rekreacyjnych.

Cel 4.4. Poprawa efektywności ochrony przyrody i krajobrazu

Zadania

- Wzmocnienie spójności i ciągłości przestrzennej systemu obszarów chronionych województwa.
(...)
- Zapobieganie degradacji i rewitalizacja krajobrazu obszarów pojeziernych.
- Zwiększenie powierzchni terenów objętych ochroną rezerwatową oraz innymi formami indywidualnej ochrony przyrody (...).

„Strategia rozwoju województwa pomorskiego” (2001) stanowi wartościowy merytorycznie dokument, ukierunkowujący m. in. działania na rzecz ochrony środowiska, sprzyjający osiągnięciu celów ochrony środowiska w gminie Przywidz.

2.3. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego

„Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego” uchwalony został przez Sejmik Województwa Pomorskiego 30 września 2002 r. (uchwała nr 639/XLVI/02). Wg jego opublikowanej wersji (Pomorskie Studia Regionalne, 2002) nadrzędnym celem polityki zagospodarowania przestrzennego realizowanej przez samorząd województwa jest kształtowanie harmonijnej struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa, sprzyjającej równoważeniu wykorzystywania cech, zasobów i walorów przestrzeni z rozwojem gospodarczym, wzrostem poziomu i jakości życia oraz trwałym zachowaniem wartości środowiska dla potrzeb obecnego i przyszłych pokoleń.

Główne cele zagospodarowania przestrzennego województwa obejmują kształtowanie struktur przestrzennych umożliwiających:

1. Powiązanie z europejskim, w tym bałtyckim systemem gospodarki przestrzennej.
2. Wzrost konkurencyjności Pomorza i efektywności gospodarowania w przestrzeni.
3. Osiągnięcie jakości życia (standardu cywilizacyjnego) mieszkańców zachodniej części Europy Bałtyckiej.
4. Zahamowanie dewaloryzacji środowiska oraz ochronę jego struktury i wartości.
5. Podwyższenie walorów obronnych i odporności na skutki awarii i klęsk żywiołowych.

Priorytetowe kierunki polityki przekształceń struktury przestrzennej województwa to:

1. Dynamizacja przestrzeni województwa w polskim i europejskim systemie konkurencji, innowacyjności i efektywności (...)
2. Zachowanie korzystnych warunków środowiska całej przestrzeni województwa poprzez:
  - promowanie i upowszechnianie zrównoważonego rozwoju jako nadrzędnej idei kształtowania trwałego rozwoju:
  - powszechne stosowanie kryteriów ekologicznych w kreowaniu przekształceń przestrzennych promowanych przez politykę województwa
  - aktywną ochronę zasobów unikatowych i najcenniejszych dla zachowania i utrwalania różnorodności biologicznej przestrzeni oraz jej struktur ekologicznych
3. Restrukturyzacja ogniw struktury przestrzennej zdeformowanych przez procesy historycznego rozwoju:
(...)
4. Kompleksowa modernizacja obszarów wiejskich przez:
  - wielofunkcyjny rozwój kojarzący współzależnie transformację rolnictwa, gospodarki leśnej, turystycznej i wodnej wraz z ochroną środowiska i dóbr kultury
  - rozbudowę infrastruktury technicznej i społecznej umożliwiającej sprawne funkcjonowanie transformowanego kompleksu gospodarczego, wykorzystanie wartości historycznie ukształtowanej wiejskiej sieci osadniczej w celu podwyższenia standardów życia ludności wiejskiej.
5. Modernizacja adaptacyjna całej struktury przestrzennego zagospodarowania (...)

6. Stymulowanie zróżnicowanej regionalnie i lokalnie aktywności społeczno-gospodarczej (...)

Plan formułuje politykę zagospodarowania przestrzennego województwa, adresując ją do następujących zagadnień problemowych: ochrona struktury przyrodniczo-kulturowej, sieć osadnicza, obszary o szczególnych preferencjach rozwojowych, system transportu, systemy techniczne bezpieczeństwa i zasilania.

Podstawowe elementy polityki z zakresu ochrony środowiska dotyczące obszaru gminy Przywidz to:

- wzmocnienie wojewódzkiego systemu obszarów ochrony przyrody i krajobrazu;
- kształtowanie obszarów tworzących łączność pomiędzy oddzielnymi odcinkami korytarzy ekologicznych, które w przeszłości odgrywały silną rolę ponadlokalną i wymagają restytucji i rewaloryzacji swojego znaczenia – jak np. (...) k.e. Raduni – (...) podzielony obszarami zurbanizowanymi na odcinki o słabych wzajemnych powiązaniach;
- opracowanie i wdrożenie technicznych zasad ochrony GZWP i obszarów zasilania zbiorników;
- ustanowienie strefy ochronnej ujęcia wody „Straszyn” w związku z wygaśnięciem ważności dotychczasowej decyzji wojewody gdańskiego;
- kontynuacja – bardziej intensywna niż dotychczas – działań w zakresie ochrony wód rzeki Raduni, ważnego źródła wody dla Gdańska;
- uporządkowanie istniejącego zainwestowania rekreacyjnego zagrażającego czystości jezior poprzez podniesienie standardu oraz uporządkowanie gospodarki ściekowej;
- ochrona przed zainwestowaniem brzegów niezagospodarowanych;
- ochrona przeciwoerozyjna, w tym wprowadzenie trwałych zadarnień i zadrzewień w użytkowanych rolniczo strefach krawędziowych, na terenach o spadkach przekraczających 8%;
- modernizacja odcinków dróg wojewódzkich: nr 221 (Gdańsk – Przywidz - Kościerzyna), 233 (Trzepowo – Mierzeszyn);
- intensyfikacja działań związanych z budową, rozbudową i modernizacją wodociągów na terenach wiejskich (w tym gm. Przywidz);
- zaliczenie gm. Przywidz pod względem kolejności realizacji i modernizacji kanalizacji sanitarnej i oczyszczalni ścieków do pierwszej hierarchicznie grupy – miasta i wsie leżące w obrębie strefy ochronnej ujęcia wód powierzchniowych Straszyn objętych programem dostosowawczym do Dyrektywy rady nr 91/271/EWG;
- kontynuacja badań geologicznych i poszukiwanie surowców perspektywicznych.

„Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego” (2002) ma znaczenie głównie dla koordynacji miejscowego planowania przestrzennego i może stanowić pomocniczy materiał dla samorządu gm. Przywidz w podejmowaniu decyzji.

2.4. Program ochrony środowiska województwa pomorskiego

„Program ochrony środowiska województwa pomorskiego na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010” (styczeń 2003) opracowany został w 2002 r. i przyjęty ostatecznie uchwałą Sejmiku Województwa Pomorskiego we wrześniu 2003 r. Niezależne opracowanie stanowi „Plan gospodarki odpadami dla woj. pomorskiego na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010”, również uchwalony w 2003 r.

Cele i kierunki ochrony środowiska do 2010 roku ujęto w „Programie...” w podziale na następujące działy:

- poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego;
- ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody;
- zrównoważone wykorzystanie surowców, materiałów, wody i energii;
- zagadnienia o charakterze systemowym (przede wszystkim edukacja ekologiczna, zarządzanie środowiskiem).

Zasadnicza część „Programu...” - „Plan operacyjny na lata 2003-2006” - zawiera wyszczególnienie priorytetów ekologicznych i obszerne zestawienia tabelaryczne przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w latach 2003-2006.

Priorytety ekologiczne określono jako:

- *w zakresie poprawy jakości środowiska:*
  - *poprawa jakości wód i zabezpieczenie przeciwpowodziowe;*
  - *racjonalizacja gospodarki odpadami;*
  - *poprawa jakości powietrza atmosferycznego i ochrona przed hałasem komunikacyjnym;*
  - *przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska z tytułu awarii przemysłowych infrastrukturalnych i innych;*

w zakresie ochrony dziedzictwa przyrodniczego i racjonalnego użytkowania zasobów przyrody:

efektywna ochrona przyrody, w tym wdrożenie systemu Natura 2000;

ochrona i racjonalna eksploatacja ekosystemów leśnych;

w zakresie zrównoważonego wykorzystania surowców, materiałów, wody i energii;

- *oszczędne gospodarowanie zasobami wody;*
- *wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii;*

w zakresie zadań systemowych:

- *rozwój edukacji ekologicznej;*
- *zarządzanie środowiskowe (rozpowszechnianie systemów zarządzania środowiskowego w zakładach i doskonalenie zarządzania środowiskowego na szczeblu samorządu województwa).*

Tabele z przedsięwzięciami mają charakter syntetycznych zestawień wniosków zgłoszonych przez samorządy gminne, powiatowe i wojewódzkie, administrację państwową i inne instytucje. W tabelach liczne są ogólne zapisy dotyczące wszystkich gmin województwa (np. *modernizacja ujęć, stacji uzdatniania wody i sieci*

wodociągowych na terenach gmin, porządkowanie gospodarki ściekowej na terenach miast i gmin, budowa gminnych kompostowni itp.).

Bezpośrednio do obszaru gm. Przywidz odnosi się tylko jeden zapis „Programu...” (2003) dotyczący powiększenia Przywidzkiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.

2.5. Plan gospodarki odpadami dla województwa pomorskiego

„Plan gospodarki odpadami dla województwa pomorskiego” uchwalony został przez Sejmik Województwa Pomorskiego dnia 29 września 2003 r. (Uchwała Nr 153/XIII/03). W uzasadnieniu do Uchwały podano, że plan ten będzie dokumentem strategicznym, wykorzystywanym przez Samorząd Województwa Pomorskiego jako instrument zarządzania środowiskiem a także jako dokument nadrzędny wobec powiatowych i gminnych planów gospodarki odpadami.

„Plan gospodarki odpadami dla województwa pomorskiego” (2003) określa następujące działania zmierzające do poprawy sytuacji w zakresie gospodarki odpadami.

1. Działania zmierzające do zapobiegania powstawaniu odpadów.
2. Działania zmierzające do ograniczenia ilości odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko.
3. Działania wspomagające prawidłowe postępowanie z odpadami w zakresie zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania:
„Plan...” określa, że budowane, rozbudowywane, względnie modernizowane będą jedynie zakłady zagospodarowywania odpadów (ZZO) o charakterze ponadlokalnym, co spowoduje ich lepsze wykorzystanie oraz obniży jednostkowe koszty inwestycyjne i eksploatacyjne. Wielokierunkowa analiza lokalizacji ZZO wykazała, że w województwie pomorskim ze względów ekonomicznych i organizacyjnych najkorzystniejszy będzie wariant zakładający funkcjonowanie 11 zakładów. Gmina Przywidz powinna być objęta zgodnie z „Planem...” działalnością ZU „Szadółki”. Zaznacza się jednak, że ostateczny wybór przynależności do ZZO zależy będzie od władz lokalnych.
4. Zgodnie z „Krajowym planem...” w woj. pomorskim wdrożony będzie szczelny system nadzoru weterynaryjnego nad procesem powstawania i niszczenia odpadów pochodzenia zwierzęcego szczególnego ryzyka oraz padłych zwierząt i ich wyłączenia z łańcucha pokarmowego ludzi i zwierząt. Potencjał produkcyjny przemysłu utylizacyjnego w Polsce jest znacznie wyższy od potrzeb i dla usprawnienia systemu zbiórki odpadów pochodzenia zwierzęcego, w „Planie...” proponuje się wybudowanie do 2006 r. na terenie każdego powiatu jednego magazynu-chłodni do tymczasowego magazynowania padłych zwierząt. W „Planie” nie określono lokalizacji magazynów.
5. W grupie odpadów niebezpiecznych jako podstawowe zadanie określono weryfikację szacunkowych ilości poszczególnych grup odpadów wytwarzanych na terenie objętym planem.

Wytyczne dla niektórych grup są następujące:

- odpady zawierające azbest - składowanie będzie nadal główną metodą unieszkodliwiania tej grupy odpadów. Aktualnie odpady zawierające azbest są przyjmowane na składowisko w Gdańsku-Szadółkach, planowane jest urządzenie kwatery w Bierkowie koło Słupska. „Plan...” zakłada zbudowanie

kolejnych kwater, lokalizacje zostaną wskazane w kolejnej edycji WPGO w 2005 r.;

- odpadowe farby i lakiery oraz ich opakowania należy segregować i okresowo magazynować. Sposoby postępowania z tą grupą odpadów zostaną określone w kolejnej edycji „Planu...”;
- odpady medyczne i weterynaryjne – z uwagi na wysokie koszty związane z dostosowaniem istniejących instalacji do standardów ochrony środowiska część obecnie funkcjonujących instalacji będzie musiała ulec likwidacji.

„Plan...” zakłada, że system unieszkodliwiania odpadów medycznych i weterynaryjnych będzie docelowo oparty o jedną instalację termicznego przekształcania odpadów oraz rozwiązania logistyczne umożliwiające transport tych odpadów zgodny z wymogami. Do czasu uruchomienia centralnego wojewódzkiego punktu unieszkodliwiania odpadów medycznych i weterynaryjnych, istniejący system oparty o małe spalarnie musi być utrzymany. Dla unieszkodliwiania części odpadów medycznych zaleca się wykorzystywanie innych metod np. przez stosowanie autoklawów.

6. Odpady z oczyszczalni ścieków.

„Plan...” zaleca by na szczeblach gminnych i powiatowych przygotowane zostały koncepcje postępowania z osadami ściekowymi, które uwzględniać będą wyniki przeprowadzonych badań fizyko-chemicznych osadów i dobór odpadów organicznych strukturotwórczych. Zagospodarowanie produktu końcowego procesu-kompostu wymagać będzie prowadzenia szeroko rozumianego marketingu. Ocenia się, że niezbędna będzie promocja kompostu produkowanego na bazie osadów ściekowych do stosowania w rolnictwie np. do uprawy roślin energetycznych oraz rekultywacji terenów zdegradowanych. Uznaje się za celową współpracę z przedsiębiorstwami energetyki ciepłej w zakresie dopracowania metod współspalania w ciepłowniach i elektrociepłowniach osadów ściekowych wraz z węglem oraz wykorzystania osadów do rekultywacji składowisk popiołów i żużli.

Ww. ustalenia „Planu gospodarki odpadami dla województwa pomorskiego” stanowią ważne uwarunkowanie dla organizacji gospodarki odpadami w gminie Przywidz.

3. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE PROGRAMU

3.1. Stan środowiska – synteza diagnozy¹

1. Struktura środowiska przyrodniczego

- 1.1. Pod względem fizycznogeograficznym gmina Przywidz położona jest we wschodniej części mezoregionu fizycznogeograficznego Pojezierze Kaszubskie. Na obszarze gminy występuje dobrze rozwinięty system odwadniania powierzchniowego i stosunkowo niewielka jeziorność.
- 1.2. Na obszarze gminy charakterystyczny jest znaczny udział lasów (42%) ze zróżnicowanymi gatunkowo drzewostanami w użytkowaniu terenu.
- 1.3. Gmina położona jest w zlewniach Motławy i Wierzycy. Północną część gminy odwadnia Reknica uchodząca do Raduni, będącej dopływem Motławy, a część południową Wietcisa uchodząca do Wierzycy. Niewielki, wschodni fragment gminy należy do obszaru źródłiskowego Kłodawy uchodzącej do Motławy.

2. Ochrona przyrody i krajobrazu

- 2.1. W gminie Przywidz ochroną przyrody objęte jest 60,9% jej powierzchni. Znajduje się tu rezerwat przyrody „Wyspa na Jeziorze Przywidz” oraz znaczna część Przywidzkiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.
- 2.3. Na obszarze gminy znajduje się 12 pomników przyrody ustanowionych na szczeblu wojewódzkim. Nie występują tu pomniki przyrody utworzone przez radę gminy.

3. Potencjał zasobowo-użytkowy środowiska przyrodniczego

- 3.1. Potencjał agroekologiczny gminy jest mały. Dominują tu gleby zaliczane do 5. (żytni dobry) i 6. (żytni słaby) kompleksu przydatności rolniczej, które zajmują ponad 90% powierzchni gruntów ornych.
- 3.2. Potencjał leśny gminy jest stosunkowo duży. Świadczy o tym znaczna lesistość gminy (42%). Dominują siedliska lasu mieszanego i lasu świeżego, znacznie mniejsze tereny zajmują siedliska borowe.
- 3.3. Gmina posiada umiarkowane warunki przyrodnicze dla rozwoju turystyki. Główne walory to przede wszystkim jeziora nadające się do wykorzystania rekreacyjnego, lasy i zróżnicowana rzeźba terenu.
- 3.4. Duży jest potencjał wodny gminy, zarówno w zakresie wód podziemnych (Główne Zbiorniki Wód Podziemnych nr 111 i 116), jak i powierzchniowych (Reknica i Wietcisa wraz z dopływami oraz Jez. Przywidzkie Wielkie i Małe).
- 3.5. Na obszarze gminy nie występują udokumentowane złoża surowców.

4. Antropogeniczne obciążenie środowiska przyrodniczego

- 4.1. Największymi źródłami uciążliwości środowiskowych na obszarze gminy są:

---

¹ W etapie 1. realizacji „Programu...” wykonano „Raport nt. stanu środowiska w powiecie gdańskim i w gminach powiatu”, poddany konsultacjom społecznym. Rozdziały 3.1 i 3.2. stanowią jego syntezę (zestaw wniosków).

- zrzuty ścieków z gminnej oczyszczalni ścieków w Przywidzu;
- komunikacja samochodowa (źródło zanieczyszczeń atmosfery i hałasu), zwłaszcza na drodze krajowej i drogach wojewódzkich;

4.2. Istotne znaczenie jako źródła uciążliwości środowiskowych mają ponadto:

- spływy zanieczyszczonych wód opadowych, zwłaszcza z terenów komunikacyjnych;
- spływy powierzchniowe zanieczyszczeń z terenów użytków rolnych;
- emisja zanieczyszczeń do atmosfery ze źródeł ciepła i ze źródeł technologicznych;
- duże gospodarstwa hodowli zwierząt (odcieki, odory).

4.3. Podstawowe fakty nt. stanu infrastruktury ochrony środowiska:

- do systemów kanalizacji sanitarnej podłączone jest 40% mieszkańców gminy, w gminie funkcjonuje jedynie oczyszczalnia gminna w Przywidzu;
- rozwinięty jest system zbiórki surowców wtórnych oraz odpadów niebezpiecznych;
- brak zabezpieczeń akustycznych oraz brak stref zieleni izolacyjnej i krajobrazowej od obiektów uciążliwych (głównie tereny komunikacyjne).

4.4. Podstawowe fakty nt. stanu środowiska:

- wody Reknicy spełniały wymogi określone dla II klasy czystości natomiast wody Wietcisy zaliczone zostały do III klasy czystości ze względu na stan sanitarny;
- Jezioro Przywidzkie Małe miało (1998 r.) wody III klasy czystości natomiast Jeziora Głębocko i Ząbrowskie (1991 r.) oraz Przywidzkie Wielkie (1998 r.) – II klasy czystości (brak nowszych badań);
- brak danych pomiarowych nt. stanu czystości atmosfery na obszarze gminy Przywidz, można założyć, że wobec względnie małej liczby źródeł zanieczyszczeń stan aerosanitarny na obszarze gminy jest zadowalający;
- przekroczenia norm hałasu występują prawdopodobnie lokalnie przy głównych ciągach komunikacyjnych, szczególnie problem stanowią ulice na odcinkach przebiegu przez tereny zwartej zabudowy wsi (brak udokumentowania pomiarowego).

5. Naturalne zagrożenia przyrodnicze

5.1. Zagrożenie powodzią ograniczone jest do terenów zalewowych w dolinach niewielkich rzek.

5.2. Dla obszaru gminy nie zostały wyznaczone *obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi* zgodnie z ustawą „Prawo wodne”² – nie zostały sporządzone przez dyrektora regionalnego zarządu gospodarki wodnej studia określające granice *obszarów bezpośredniego zagrożenia powodziowego*, nie zostało wydane rozporządzenie ministra właściwego do spraw gospodarki

² Ustawa z dnia z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z dnia 11 października 2001 r.) z późniejszymi zmianami.

wodnej określające obszary potencjalnego zagrożenia powodzią (termin ustawy do końca 2004 r.).

- 5.3. Duże wysokości względne i nachylenia zboczy dolin stwarzają zagrożenie morfodynamiczne, zwłaszcza przy niewłaściwych lokalizacjach obiektów, braku roślinności i sztucznych podcięciach – jest to zagrożenie lokalne.
- 5.4. Powszechnym zagrożeniem, tak jak na obszarze całego kraju, są ekstremalne stany pogodowe, jak bardzo silne wiatry, długotrwałe, intensywne opady deszczu lub śniegu. Zapobieganie im jest niemożliwe a likwidacja skutków jest kwestią organizacyjną.

3.2. Sfera społeczno-gospodarcza – synteza diagnozy

1. Użytkowanie gruntów

Gmina Przywidz zajmuje powierzchnię 12.962 ha³, co stanowi ponad 16% powierzchni powiatu gdańskiego.

W strukturze użytkowania gruntów przeważają użytki rolne (47,8%) oraz lasy i grunty leśne (42%). Wśród użytków rolnych duży jest udział łąk i pastwisk, stanowiących w sumie 30,6% tych gruntów.

2. Osadnictwo i demografia

gminę Przywidz zamieszkuje (2003 r.) 5.248 osób, co daje gęstość zaludnienia ok. 41 osoby/km²;

współczynnik feminizacji w gminie Przywidz (94 kobiety na 100 mężczyzn) jest najniższy w powiecie gdańskim, a przyrost naturalny (4‰), nieco wyższy od średniej dla powiatu (3,8‰);

według danych z 2001 r. dodatni był również przyrost rzeczywisty, w związku z dodatnim saldem migracji⁴.

3. Rynek pracy i struktura zatrudnienia

w 2001 r. odsetek bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosił w gminie Przywidz 9,3 % (przy średniej dla powiatu 9% i dla województwa 12,8 %), z czego ok. 51% stanowiły kobiety;

spośród 246 zakładów osób fizycznych, 25% stanowiły zakłady z sekcji „handel i naprawy”, 18% „budownictwo”, 15% „przetwórstwo przemysłowe” i 12% „transport, gospodarka magazynowa i łączność”;

spośród pracujących w gospodarce narodowej 269 osób, aż 39% zatrudnionych było w sekcji edukacja i ponad 22% w sekcji przemysł;

4. Rolnictwo

³ Rocznik Statystyczny Województwa Pomorskiego 2002. Tom II, 2002, Urząd Statystyczny, Gdańsk.

⁴ Rocznik Statystyczny Województwa Pomorskiego 2002. Tom II, 2002, Urząd Statystyczny, Gdańsk.

gmina Przywidz charakteryzuje się dominacją gruntów klas IV (ponad 60 %⁵), rolnictwo odznacza się niską efektywnością, znaczna jest ilość terenów ugorowanych;

5. Turystyka

gmina Przywidz charakteryzuje się dużą atrakcyjnością rekreacyjną i słabym rozwojem bazy noclegowej turystyki;

według danych z 2003 r., na terenie gminy zarejestrowano 346 miejsc noclegowych, w tym 51 całorocznych;

największa liczba miejsc noclegowych turystyki zlokalizowana jest w Przywidzu, ponadto baza noclegowa występuje w miejscowościach Stara Huta, Trzepowo, Nowa Wieś Przywidzka.

3.3. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy

Zgodnie ze „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla gminy Przywidz” (2004)⁶ dla gminy wyznaczono następujące zagadnienia w zakresie kierunków rozwoju perspektywicznego gminy:

zagospodarowanie i wykorzystanie potencjalnych walorów turystyczno-rekreacyjnych gminy, opartych o zasoby środowiska naturalnego z jednoczesnym wykorzystaniem zasobów dziedzictwa kulturowego, w tym:

przekształcania istniejących siedlisk rolniczych na funkcje letniskowe i rekreacyjne,

rozwój kwater prywatnych, w ramach istniejącej i projektowanej zabudowy mieszkaniowej,

rozwój nowych letnisk indywidualnych,

tworzenie całorocznej bazy rekreacyjnej o podwyższonym standardzie (np. budownictwo pensjonatowe) lokalizowanej także w rejonach, które predestynowane są do rozwijania tam sportów zimowych – np. narciarstwo biegowe, zjazdowe;

promowanie dalszego rozwoju agroturystyki dążąc do tworzenia właściwej bazy.

funkcjonowanie rolnictwa pod warunkiem daleko idących przekształceń, w tym:

rozwój gospodarstw wielkotowarowych na terenach o zwartych kompleksach dobrych gleb, pod warunkiem dostosowania standardów produkcji spożywczej do norm europejskich (w szczególności dotyczy to istniejących gospodarstw wielkoobszarowych – dawnych PGR-ów, wcześniej będących majątkami ziemskimi);

rozwój alternatywnych form rolnictwa: agroturystyki (nawiązującej do turystycznych szans rozwojowych gminy i łączącej turystykę z rolnictwem) oraz rolnictwa ekologicznego (jedynej formy podniesienia rentowności produkcji rolnej prowadzonej na małych gospodarstwach rolnych).

dbałość o walory przyrodnicze i krajobrazowe jako istotny składnik potencjału gminy, w tym:

⁵ Warunki przyrodnicze produkcji rolnej, woj. gdańskie, 1982, Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach, Puławy.

⁶ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy Przywidz, 2004, Biuro Planowania Przestrzennego, Sp. z o.o., Gdańsk – studium nie zostało dotychczas uchwalone

- utworzenie nowych form ochrony przyrody (zgodnie z propozycjami zawartymi w opracowaniach wojewódzkich – obszary chronionego krajobrazu i krajowych – „Natura 2000”);
  - zachowanie ekspozycji widokowych z głównych ciągów komunikacyjnych i otwarcie widokowych o szczególnych walorach krajobrazowych,
  - zachowanie w stanie zbliżonym do naturalnego tych odcinków dolin rzecznych, które dotychczas nie zostały w istotny sposób przekształcone przez człowieka,
  - zapobieganie zanieczyszczeniom wód podziemnych i powierzchniowych;
  - zachowanie terenów podmokłych, zabagnionych (nieużytków);
  - zachowanie oczek wodnych;
  - zachowanie i ochrona lasów ochronnych;
  - zachowanie roślinności brzegów rzek i jezior.
- tereny leśne wraz z jeziorami, zlokalizowane w centralnej i północnej części Gminy Przywidz, są potencjałem, na którym będzie budowana polityka turystyczna gminy;
- rozwój systemów komunikacyjnych powinien iść przede wszystkim w kierunku poprawy jakości istniejącego układu drogowego poprzez:
- poprawę parametrów geometrycznych dróg tak aby odpowiadały one wymaganiom dla poszczególnych klas standardom,
  - budowę nawierzchni utwardzonych,
  - zapewnienie w przekroju drogi samodzielnych pasów dla wszystkich uczestników, tj. dla pieszych, rowerzystów i samochodów na wyróżnionych odcinkach dróg,
  - zastosowanie rozwiązań z zakresu inżynierii ruchu w celu poprawy bezpieczeństwa wszystkich uczestników ruchu szczególnie w obszarach rozbudowanych (np. Przywidz).
- kierunkowo cała gmina będzie zaopatrywana z jednego systemu wodociągowego, opartego na trzech podstawowych i dwóch rezerwowych ujęciach;
- rozbudowa istniejącej oczyszczalni do przepustowości umożliwiającej przyjęcie ścieków z całej gminy lub skierowanie części ścieków do Gdańskiego Systemu Kanalizacyjnego, bez konieczności rozbudowy oczyszczalni w Przywidzu i jednoczesne skierowanie do oczyszczalni w Przywidzu ilości ścieków, które wypełniłoby jej przepustowość;
- rozwiązanie problemu gospodarki odpadami w ramach międzygminnego systemu, w tym selektywna zbiórka odpadów oraz ich segregacja;
- pełne zaopatrzenie gminy w gaz ziemny;
- budowa komunalnych, zdalnych systemów grzewczych w oparciu o centralne kotłownie, w tym z wykorzystaniem niekonwencjonalnych i odnawialnych źródeł energii.

4. CELE POLITYKI EKOLOGICZNEJ I KIERUNKI DZIAŁAŃ W OCHRONIE ŚRODOWISKA DO 2011 R.

4.1. Wprowadzenie

W nawiązaniu do „II polityki ekologicznej państwa” (2001), „Programu wykonawczego do II polityki ekologicznej państwa na lata 2002-2010” (2002), „Polityki ekologicznej państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010” (2002) i „Programu ochrony środowiska województwa pomorskiego na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010” (2003), cele i zadania ochrony środowiska na obszarze gm. Przywidz określono w czterech, podstawowych zakresach problemowych:

- **poprawa jakości środowiska i ekologicznych warunków życia ludzi;**
- **zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego;**
- **efektywna ochrona przyrody i krajobrazu;**
- **rozwiązania o charakterze systemowym** – edukacja ekologiczna, monitoring środowiska i zarządzanie środowiskowe, planowanie)

Trzy pierwsze zakresy problemowe mają charakter generalnych, bezpośrednich celów ochrony środowiska. Czwarty zakres problemowy zawiera generalne cele pośrednie. Np. edukacja ekologiczna, jako generalny cel pośredni, jest niezbędną dla uzyskania aprobaty społecznej dla działań z zakresu ochrony środowiska i dla szerokiego w nich współuczestnictwa przez mieszkańców wsi i miast. Z kolei tworzenie monitoringu środowiska jest generalnym celem pośrednim, którego funkcjonowanie jest podstawą zarządzania środowiskiem i efektywnego podejmowania wszelkich działań – od studialno-planistycznych po wdrożeniowe.

Cele polityki ekologicznej przedstawiono w podziale na:

- **krótkookresowe** – planowane do osiągnięcia do 2007 r.;
- **średniookresowe** - planowane do osiągnięcia do 2011 r.;
- **długookresowe** - planowane do osiągnięcia po 2011 r. (formalnie wykraczają poza horyzont czasowy „Programu...”).

4.2. Poprawa jakości środowiska i ekologicznych warunków życia ludzi

Cel 1: Doprowadzenie wód powierzchniowych do trwałego stanu czystości, umożliwiającego ich pełne wykorzystywanie dla potrzeb społeczno-gospodarczych i prawidłowe funkcjonowanie ekosystemów wodnych – cel krótkookresowy i średniookresowy

Kierunki działań:

1. Rozwój systemów komunalnej kanalizacji sanitarnej, w tym:
  - rozbudowa sieci kolektorów kanalizacyjnych i dociążenie istniejącej oczyszczalni gminnej oraz budowa kolektora podłączeniowego do gdańskiego systemu kanalizacyjnego;
  - wdrożenie indywidualnych systemów oczyszczania ścieków na terenach zabudowy rozproszonej;
  - likwidacja zbiorników bezodpływowych do gromadzenia ścieków.
2. Ograniczenie oddziaływania na jakość wód obiektów skoncentrowanej produkcji rolnej.
3. Doprowadzenie wód Jez. Przywidzkiego do trwałego stanu przydatności rekreacyjnej.
4. Ograniczenie spływu zanieczyszczeń obszarowych, zwłaszcza rolniczych, w tym:
  - racjonalizacja zużycia nawozów sztucznych i środków chemicznej ochrony roślin;
  - zmiany struktury użytkowania ziemi;
  - tworzenie roślinnych stref ochronnych (kompleksów sorpcyjnych – filtrów biologicznych), zwłaszcza wzdłuż cieków i jezior oraz na zboczach dolin i rynien.

Cel 2: Poprawa stanu aerosanitarnej atmosfery – cel długookresowy

Kierunki działań:

1. Zwiększenie efektywności wykorzystania energii, w tym:
  - opracowanie i wdrażanie programu energetycznego z uwzględnieniem możliwości wykorzystania lokalnych zasobów energii;
  - termoizolacja budynków mieszkalnych, wprowadzenie automatyki regulacji systemów grzewczych, modernizacja domowych i gospodarczych systemów grzewczych;
  - optymalizacja struktury sieci energetycznej i dostosowanie jej funkcjonowania do przebiegów dobowych obciążeń poboru energii;
  - promocja wysokosprawnych energetycznie urządzeń domowych i gospodarczych.

2. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń z obiektów komunalnych i produkcji rolniczej, w tym:
  - ograniczenie (eliminacja) węgla jako źródła ciepła;
  - budowa sieci zaopatrzenia w gaz ziemny (gazociąg wysokiego ciśnienia relacji Pszczółki – Łubiana DN 200 przebiega w bezpośrednim sąsiedztwie gminy od strony południowej, stacja redukcyjno – pomiarowa II° znajduje się w Kolbudach Dolnych)
  - zastosowanie urządzeń redukujących emisję zanieczyszczeń (np. elektrofiltry i odpylacze o wysokiej efektywności redukcji zanieczyszczeń);
  - promocja proekologicznych, niskoemisyjnych i nieemisyjnych źródeł ciepła, w tym odnawialnych źródeł energii (w warunkach gminy przede wszystkim energii słonecznej, geotermicznej, biomasy);
  - zmniejszenie liczby emitorów, w tym źródeł tzw. „emisji niskiej”;
  - tworzenie pasów zieleni izolacyjnej wokół obiektów produkcji rolniczej – źródeł uciążliwych odorów.
3. Ograniczenie oddziaływania tras komunikacyjnych na tereny zabudowy mieszkaniowej, w tym:
  - realizacja obejść drogowych wsi;
  - tworzenie pasów zieleni izolacyjnej na terenach osadniczych wzdłuż dróg o dużym natężeniu ruchu;
  - usprawnienie transportu poprzez poprawę układu komunikacyjnego, budowę ciągów pieszych i rowerowych, zmiany organizacji ruchu.
4. Eliminacja źródeł emisji niezorganizowanej, w tym:
  - rekultywacja terenów zdewastowanych będących źródłem zanieczyszczeń atmosfery (wzrostki kopalni, składowiska odpadów, inne tereny zdewastowane pozbawione roślinności).

Cel 3: Eliminacja uciążliwego oddziaływania odpadów na środowisko

- cel krótkookresowy

Kierunki działań:

1. Organizacja efektywnego ekologicznie i ekonomicznie systemu gospodarki odpadami stałymi w tym:
  - wprowadzenie na terenie całej gminy zorganizowanego wywozu odpadów, w tym zapewnienie odbioru odpadów selekcyjnych w miejscach ich powstawania;
  - wywóz odpadów na składowisko w pow. kościerskim (tak jak aktualnie) lub zgodnie z „Planem gospodarki odpadami dla województwa pomorskiego...” do ZU w Gdańsku Szadółkach.
2. Ograniczenie ilości odpadów stałych, w tym:
  - segregacja odpadów u źródła i wykorzystanie surowców wtórnych;

- rozwój lokalnych kompostowni, w tym przyzagrodowych;
  - promowanie opakowań biodegradowalnych, przydatnych do kompostowania;
  - wdrożenie systemu zbiórki odpadów niebezpiecznych i wielkogabarytowych.
3. Eliminacja negatywnego oddziaływania na środowisko zamkniętego składowiska odpadów koło Przywidza, poprzez jego rekultywację (eliminacja przenikania do środowiska szkodliwych substancji i neutralizacja krajobrazowa).

Cel 4: Poprawa klimatu akustycznego – cel średniookresowy i długookresowy
(w zakresie spełnienia dopuszczalnych norm dla terenów zainwestowania mieszkaniowego i rekreacyjnego)

Kierunki działań:

1. Ograniczenie oddziaływania akustycznego głównych ciągów komunikacyjnych, w tym:
  - wprowadzanie pasów zieleni wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych na terenach zainwestowania mieszkaniowego, a w miejscach gdzie istniejąca zabudowa zlokalizowana jest w bezpośrednim sąsiedztwie dróg zastosowanie ekranów akustycznych w miarę potrzeb ochrony akustycznej;
  - zmiany organizacji ruchu;
  - preferowanie transportu zbiorowego i modernizacja taboru;
  - promowanie alternatywnych środków transportu – budowa tras rowerowych.
2. Eliminacja uciążliwości akustycznych w obiektach mieszkalnych i usług chronionych, w tym:
  - wymiana stolarki okiennej;
  - projektowanie budynków z zastosowaniem materiałów izolacyjnych i rozwiązań konstrukcyjnych eliminujących hałas.

Cel 5: Eliminacja zagrożenia promieniowaniem elektromagnetycznym
- cel krótkookresowy

Kierunki działań:

1. Rozpoznanie pomiarowe stref ponadnormatywnego natężenia promieniowania elektromagnetycznego wokół obiektów emitujących (na obszarze gminy Przywidz dotyczy to głównie urządzeń telekomunikacyjnych).
2. Wprowadzenie poprzez miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego ograniczeń w użytkowaniu terenów położonych w zasięgu ponadnormatywnego promieniowania elektromagnetycznego.

Cel 6: Ochrona powierzchni ziemi i jakości gleb - cel średniookresowy**Kierunki działań:**

1. Rekultywacja terenów zdewastowanych, w tym:
  - rekultywacja terenów poeksploatacyjnych;
  - rekultywacja terenów skoncentrowanej produkcji rolnej;
2. Przeciwdziałanie erozji gleb, w tym zmiana użytkowania gruntów ornych zagrożonych erozją wodną na pastwiskowe lub leśne;
3. Ograniczenie przekształceń powierzchni ziemi i gleb związanych z rolnictwem i leśnictwem, w tym:
propagowanie rolnictwa ekologicznego;
ekologizacja gospodarki leśnej.

Cel 7 Zmniejszenie zagrożenia dla ludzi i środowiska ze strony awarii przemysłowych – cel krótkookresowy**Kierunki działań:**

1. Rozpoznanie zagrożeń wynikających z przewozu ładunków niebezpiecznych transportem samochodowym oraz stworzenie systemu przeciwdziałania im.

Cel 8. Ograniczenie zagrożeń przyrodniczych – cel krótkookresowy**Kierunki działań:**

Zabezpieczenie przed powodzią, w tym:

- regulacja odpływu ze zlewni przez działania hydrotechniczne oraz zmianę struktury użytkowania ziemi;
- modernizacja i konserwacja budowli hydrotechnicznych.

Przygotowanie do przeciwdziałania skutkom ekstremalnych stanów pogodowych, jak huraganowe wiatry, nawalne opady deszczy, katastrofalne opady śniegu.

4.3. Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego

Cel 9: Oszczędne gospodarowanie zasobami wód podziemnych i powierzchniowych – cel średniookresowy**Kierunki działań:**

1. Zapewnienie odpowiedniej ilości i jakości wody ujmowanej na cele komunalne i gospodarcze, w tym:
  - utrzymanie równowagi bilansu wodnego w zlewniach elementarnych przez dostosowanie wielkości poboru wody z istniejących ujęć do przyrodniczo określonych zasobów dyspozycyjnych;
  - ograniczenie zakresu eksploatacji wód podziemnych wyłącznie do poziomu lokalnych potrzeb gospodarki komunalnej;
  - lokalizowanie nowych ujęć wody przede wszystkim na obszarach stabilnych hydrologicznie, czyli w dnach dolin rzecznych i rynien jeziornych;
  - określenie stref zasilania ujęć wody oraz w miarę potrzeb objęcie ich strefami ochrony pośredniej,
  - czynna ochrona jakości wód zlewni Raduni, w związku z funkcjonowaniem ujęcia wody „Straszyn”;
  - ustanowienie strefy ochronnej ujęcia wody „Straszyn” w związku z wygaśnięciem dotychczasowej decyzji wojewody gdańskiego (zadanie RZGW w Gdańsku);
  - efektywna ochrona zasobów wód podziemnych, zwłaszcza Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 116 i 111, zgodnie z ich dokumentacjami hydrogeologicznymi.
2. Zmniejszenie zużycia wody, w tym:
  - pełne objęcie obszaru gminy (poza izolowanymi wybudowaniami) systemami wodociągowymi, w tym budowa nowych ujęć wody;
  - podniesienie sprawności systemów wodociągowych – zmniejszenie strat na sieciach;
  - wdrażanie oszczędnych rozwiązań w gospodarowaniu wodą w jednostkach prowadzących działalność gospodarczą, tzn. wodooszczędnych technologii, obiegów zamkniętych itp.;
  - weryfikacja pozwoleń wodno-prawnych na pobór wody.
3. Zwiększenie retencyjności zlewni, w tym:
  - budowa obiektów małej retencji, modernizacja i konserwacja istniejących budowli hydrotechnicznych;
  - uporządkowanie systemów melioracyjnych w kierunku powstrzymania nadmiernego odwadniania;
  - przeciwdziałanie tendencji do likwidacji obszarów bezodpływowych i osuszania mokradeł (pełniących pozytywną rolę w zakresie retencji wody jak i absorpcji części migrujących zanieczyszczeń);
  - wzrost lesistości zlewni.

Cel 10: Racjonalne wykorzystanie kopalin i ochrona dostępności ich złóż
– cel średniookresowy**Kierunki działań:**

Dokumentowanie złóż kopalin i zbilansowanie ich zasobów.

4. Ochrona poprzez zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego dostępności do udokumentowanych i perspektywicznych złóż kopalin.

Cel 11: Proekologiczne wykorzystanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej
- cel długookresowy**Kierunki działań:**

1. Kształtowanie środowiska przyrodniczego terenów rolniczych zgodnie z zasadami rolnictwa ekologicznego, w tym m. in.:
  - kształtowanie struktury środowiska w sposób stymulujący utrzymanie lub wzrost różnorodności biologicznej,
  - pozostawianie nie przeorywanych pasów gruntu w sąsiedztwie cieków, zbiorników wodnych i mokradeł;
  - nie zastępowanie półnaturalnych łąk przez pola i intensywne użytki zielone;
  - nie zalesianie gruntów o niskiej przydatności rolniczej w sposób „akcyjny”, bez uwzględnienia uwarunkowań ekologicznych (ochrona i kształtowanie bioróżnorodności) i krajobrazowych (ochrona widoków);
  - ochrona zadrzewień i zakrzewień śródpolnych oraz dążenie do wzrostu ich udziału powierzchniowego;
  - ochrona terenów podmokłych i zabagnionych w kompleksach pól uprawnych przez zaniechanie ich odwodnień i zapobieganie eutrofizacji;
  - rekultywacja drobnych terenów zdewastowanych zgodnie z zasadą kształtowania zróżnicowanych warunków środowiskowych (głównie kierunek fitomelioracyjny i krajobrazowy).
2. Upowszechnienie zasad uprawy, hodowli i agrotechniki protegujących rolnictwo ekologiczne, w tym m. in.:
  - stosowanie prawidłowego płodozmiannu;
  - dostosowanie wielkości dawek nawożenia organicznego i mineralnego do wymagań pokarmowych uprawianych roślin i zasobności gleb;
  - stosowanie w pierwszym rzędzie nawozów organicznych powstających w gospodarstwach - nawozy mineralne traktować jako uzupełnienie wymaganej dawki nawozowej;
  - zaniechanie stosowania nawozów organicznych i mineralnych w okresie poza wegetacyjnym, na zamarzniętą glebę i na pokrywą śnieżną;

- niezwłoczne wymieszanie z glebą nawozów organicznych odzwierzęcych stosowanych przesianie;
- ograniczenie stosowania nawozów, zwłaszcza mineralnych i środków ochrony roślin w strefach sąsiadujących z ciekami i jeziorami;
- dostosowanie obsady zwierząt w gospodarstwach rolnych do powierzchni posiadanych i/lub dzierzawionych gruntów, ich właściwości fizyko-wodnych i zasobności;
- rozwijanie zintegrowanych metod ochrony roślin, przy wykorzystaniu metod agrotechnicznych i biologicznych oraz środków chemicznych o szybkim rozkładzie w środowisku;
- składowanie obornika na betonowej, skanalizowanej gnojowni, o wodoszczelnym dnie, ze ścianami bocznymi, wyposażonej w zbiornik na gnojówkę i wody gnojowe;
- zbieranie wycieków z przygotowania i produkowania kiszzonek w zbiornikach na nawozy płynne (gnojówkę lub gnojowicę).

Cel 12: Racjonalna eksploatacja ekosystemów leśnych – cel długookresowy

Kierunki działań:

1. Kształtowanie środowiska przyrodniczego zgodnie z zasadami ekologicznej gospodarki leśnej, w tym:
  - przywracanie możliwie naturalnej, pełnej struktury gatunkowej, warstwowej (piętrowej) i wiekowej drzewostanów i całych fitocenoz leśnych;
  - stosowanie rębni w maksymalny sposób pozwalających na naturalne odnawianie się lasu i rozwój wielowarstwowej struktury drzewostanu;
  - stosowanie do nasadzeń gatunków rodzimych, odpowiednich dla danych warunków siedliskowych;
  - umożliwienie pełnego odtwarzania się bogatych zbiorowisk leśnych w dolinach rzecznych i nad jeziorami;
  - nie wprowadzanie gatunków roślin obcych geograficznie;
  - wstrzymanie osuszania wszystkich śródleśnych torfowisk i zabagnień oraz zahamowanie działań na rzecz przyspieszenia odpływu wód z obszarów leśnych;
  - pozostawianie drzew dziuplowatych, pomnikowych i z gniazdami ptaków przy usuwaniu drzew;
  - pozostawianie części materii organicznej na dnie lasu.
2. Ograniczenie rekreacyjnego obciążenia ekosystemów leśnych, w tym:
  - udostępnienie rekreacyjne ekosystemów leśnych w stopniu zabezpieczającym ich dalszą egzystencję;

- obejmowanie okresowo zakazem wstępu obszarów leśnych zniszczonych w wyniku nadmiernej penetracji rekreacyjnej w celu stworzenia warunków do regeneracji runa i podszytu;
- tworzenie obiektów rekreacyjnych na terenach przyleśnych w sposób zabezpieczający ekosystemy leśne przed dewastacją;
- ograniczenie penetracji pojazdami mechanicznymi kompleksów leśnych i kontrola respektowania tych zakazów.

Cel 13: Zabezpieczenie trwałego użytkowania przyrodniczo-krajobrazowych walorów turystycznych - cel średniookresowy

Kierunki działań:

1. Rozwój inwestycji turystycznych, z preferencjami dla ogólnodostępnych, pod warunkiem jednoczesnego wyposażenia w infrastrukturę ochrony środowiska i dostosowania wielkości bazy turystycznej do naturalnej odporności środowiska przyrodniczego, w tym:
  - lokalizacja i budowa nowych, ogólnodostępnych obiektów turystycznych, jak: schroniska, motele, zajazdy, bazy turystyki kwalifikowanej, bez pomniejszania walorów rekreacyjnych obszaru;
  - większe wykorzystanie potencjału istniejącej sieci osadniczej, szczególnie wsi, dla realizacji bazy noclegowej, w tym w ramach agroturystyki;
  - preferowanie turystyki krajoznawczej i specjalistycznej (tzw. zielona turystyka), jak wędrówki piesze sporty wodne, wędkowanie, jazda konna, turystyka rowerowa itp.
2. Przekształcenia strukturalne zainwestowania turystycznego w kierunku trwałego wykorzystania walorów przyrodniczo-krajobrazowych rejonu Jeziora Przywidzkiego.

4.4. Efektywna ochrona przyrody i krajobrazu

Cel 14: Ochrona i rewaloryzacja obszarów cennych przyrodniczo i krajobrazowo – cel średniookresowy

Kierunki działań:

1. Ustanowienie na szczeblu gminnym nowych form ochrony przyrody i krajobrazu w nawiązaniu do wojewódzkiego systemu obszarów chronionych, w tym:
  - objęcie ochroną cennych obiektów i obszarów przyrodniczych przez ustanowienie nowych, indywidualnych form ochrony przyrody (pomniki przyrody, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe);
  - modyfikacja systemu obszarów chronionego krajobrazu – powiększenie Przywidzkiego OChK (częściowo w gminie), o ile nie uczyni tego wojewoda.

Cel 15: Kształtowanie osnowy ekologicznej – cel długookresowy**Kierunki działań:**

1. Wzmocnienie ciągłości przestrzennej i wzbogacenie różnorodności osnowy ekologicznej na terenach wiejskich, w tym:
  - nowe zalesienia, zadrzewienia i zakrzaczenia;
  - wprowadzenie obudowy biologicznej cieków;
  - czynna ochrona torfowisk i innych terenów hydrogenicznych;
  - rekultywacja terenów zdewastowanych w kierunkach leśnym lub krajobrazowym;
  - rewaloryzacja i pielęgnacja parków wiejskich;
  - tworzenie nowych ogólnodostępnych terenów zieleni wiejskiej.

4.5. Rozwiązania o charakterze systemowym**Cel 16: Wzrost poziomu edukacji ekologicznej
– cel krótkookresowy i średniookresowy****Kierunki działań:**

1. Intensyfikacja edukacji ekologicznej w szkołach, w tym dokształcenie podyplomowe nauczycieli dla potrzeb edukacji ekologicznej oraz rozwój szkolnej bazy komputerowej (dostęp do internetu) dla potrzeb tej edukacji.
2. Sukcesywne szkolenie pracowników samorządowych a także radnych obecnej i kolejnych kadencji w zakresie zagadnień ochrony środowiska i rozwoju zrównoważonego, w tym zagadnień prawnych, w kontekście integracji z UE.
3. Podniesienie stopnia organizacji społeczności lokalnych w gminie przez stymulowanie rozwoju organizacji pozarządowych działających na rzecz ochrony środowiska.
4. Promowanie wśród mieszkańców gminy projektów oszczędzania wody i energii oraz segregacji odpadów.
5. Podejmowanie i wdrażanie siłami społecznymi innych projektów proekologicznych, kształtujących wrażliwość mieszkańców na problemy ochrony środowiska (np. nt. istoty ochrony przyrody i krajobrazu).
6. Proekologiczne szkolenia branżowe dla rolników, personelu usług turystycznych itp.
7. Inicjowanie projektów badań poszerzających bazę informacyjną o środowisku i jego ochronie na terenie gminy.

Cel 17: Stworzenie kompleksowego monitoringu środowiska i systemu jego ochrony jako podstawy zarządzania środowiskiem
- cel długookresowy

Kierunki działań:

1. Stworzenie monitoringu środowiska gminy Przywidz, jako części monitoringu środowiska w powiecie gdańskim, w tym:
  - monitoring zanieczyszczenia wód obejmujący coroczne badania cieków i Jeziora Przywidzkiego;
  - monitoring natężenia hałasu wokół obiektów produkcyjnych uciążliwych akustycznie i przy głównych trasach komunikacyjnych;
  - monitoring jakości gleb i powierzchni ziemi;
  - monitoring stanu przyrody ożywionej;
  - monitoring przestrzegania zasad ochrony obowiązujących na terenach istniejących form ochrony przyrody i krajobrazu.
2. Monitorowanie nakładów ekonomicznych na ochronę środowiska wg struktury przychodów i rozchodów.
3. Monitorowanie planowania i programowania w zakresie ochrony środowiska, w tym:
  - powiatowe i gminne programy ochrony środowiska i plany gospodarki odpadami;
  - programy zintegrowanego zarządzania środowiskiem;
  - programy branżowe (powiatowe, międzygminne i gminne programy gospodarki wodno-ściekowej, plany ochrony przyrody itd.).
4. Monitorowanie branżowych programów rozwoju gospodarczego w aspekcie ich zgodności z polityką ochrony środowiska.
5. Monitorowanie działań organizacyjno-inwestycyjnych w układzie:
  - gospodarka wodno-ściekowa;
  - gospodarka odpadami stałymi;
  - ochrona atmosfery;
  - hałas;
  - jakości gleb i powierzchni ziemi;
  - ochrona przyrody i krajobrazu.
6. Monitorowanie efektywności edukacji ekologicznej.
7. Rozwój systemu monitoringu środowiska i jego ochrony i na tej podstawie stworzenie banku informacji o środowisku i jego ochronie na terenie gminy, jako składowej banku dla powiatu gdańskiego.

Cel 18: Upowszechnienie proekologicznego planowania przestrzennego – cel krótkookresowy i średniookresowy
--

Kierunki działań:

1. Wykonanie opracowania ekofizjograficznego gminy.
2. Wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego ustaleń wynikających z „Programu ochrony środowiska gminy Przywidz...” i z „Planu gospodarki odpadami dla gminy Przywidz...”.
3. Opiniowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w kontekście zgodności z ustaleniami wynikającymi z „Programu ochrony środowiska gminy Przywidz...” i z „Planu gospodarki odpadami dla gminy Przywidz...” oraz wdrażania przez nie zasad rozwoju zrównoważonego.
1. Uwzględnianie w prognozach oddziaływania na środowisko miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego ustaleń wynikających z „Programu ochrony środowiska gminy Przywidz...” i z „Planu gospodarki odpadami dla gminy Przywidz...”.

5. PRIORYTETY EKOLOGICZNE

5.1. Identyfikacja priorytetów ochrony środowiska do 2011 r.

W każdym z czterech podstawowych zakresów problemowych, w jakich sformułowano cele polityki ekologicznej i kierunki działań w ochronie środowiska na obszarze gminy Przywidz, zidentyfikowano priorytety ochrony środowiska, traktowane jako wspólne, najważniejsze zadania gminy, niezbędne do zrealizowania w latach 2004-2011.

POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA I EKOLOGICZNYCH WARUNKÓW ŻYCIA LUDZI

Cel: Doprowadzenie wód powierzchniowych do trwałego stanu czystości umożliwiającego ich pełne wykorzystywanie dla potrzeb społeczno-gospodarczych i prawidłowe funkcjonowanie ekosystemów wodnych.

Priorytetowe kierunki działań:

- rozwój systemów komunalnej kanalizacji sanitarnej, w tym rozbudowa sieci kolektorów kanalizacyjnych;
- ograniczenie oddziaływania na jakość wód obiektów skoncentrowanej produkcji rolnej;
- doprowadzenie wód Jez. Przywidzkiego do trwałego stanu przydatności rekreacyjnej.

Cel: Eliminacja uciążliwego oddziaływania na środowisko odpadów.

Priorytetowe kierunki działań:

- zapobieganie powstawaniu odpadów oraz ograniczanie ich ilości;
- wdrożenie nowoczesnej, zgodnej z wymogami ochrony środowiska, organizacji odzysku i unieszkodliwiania odpadów.

ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIE ZASOBÓW ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

Cel: Oszczędne gospodarowanie zasobami wód podziemnych i powierzchniowych.

Priorytetowe kierunki działań:

- efektywna ochrona zasobów wód podziemnych, zwłaszcza Głównych Zbiorników Wód Podziemnych nr 116 i 111, zgodnie z ich dokumentacjami hydrogeologicznymi;
- określenie stref zasilania ujęć wody oraz w miarę potrzeb objęcie ich strefami ochrony pośredniej;
- czynna ochrona jakości wód zlewni Raduni, w związku z funkcjonowaniem ujęcia wody „Straszyn”;
- pełne zwodociągowanie terenów zwartej zabudowy, w tym budowa nowych ujęć wody.

Cel: Proekologiczne wykorzystanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Priorytetowe kierunki działań:

- kształtowanie środowiska przyrodniczego terenów rolniczych zgodnie z zasadami rolnictwa ekologicznego;
- upowszechnienie zasad uprawy, hodowli i agrotechniki protegujących rolnictwo ekologiczne.

EFEKTYWNA OCHRONA PRZYRODY I KRAJOBRAZU

Cel: Ochrona i rewaloryzacja obszarów cennych przyrodniczo i krajobrazowo

Priorytetowe kierunki działań:

- ustanowienie na szczeblu gminnym nowych indywidualnych form ochrony przyrody w nawiązaniu do wojewódzkiego systemu obszarów chronionych;
- modyfikacja systemu obszarów chronionego krajobrazu – powiększenie Przywidzkiego OChK (częściowo w gminie), o ile nie uczyni tego wojewoda.

ROZWIĄZANIA O CHARAKTERZE SYSTEMOWYM**Cel: Wzrost poziomu edukacji ekologicznej****Priorytetowe kierunki działań:**

- intensyfikacja edukacji ekologicznej w szkołach wszystkich szczebli, w tym dokończenie poddyplomowe nauczycieli dla potrzeb edukacji ekologicznej oraz rozwój szkolnej bazy komputerowej (dostęp do internetu) dla potrzeb tej edukacji;
- sukcesywne szkolenie pracowników samorządowych, a także radnych obecnej i kolejnych kadencji, w zakresie zagadnień ochrony środowiska i rozwoju zrównoważonego, w tym zagadnień prawnych, w kontekście integracji z UE;
- podniesienie stopnia organizacji społeczności lokalnych w gminie przez stymulowanie rozwoju organizacji pozarządowych działających na rzecz ochrony środowiska.

5.2. Uzasadnienie wyboru priorytetów**Priorytetowe kierunki działań z zakresu gospodarki wodno-ściekowej:**

- rozwój systemów komunalnej kanalizacji sanitarnej, w tym rozbudowa sieci kolektorów kanalizacyjnych oraz modernizacja oczyszczalni ścieków;
- ograniczenie oddziaływania na jakość wód obiektów skoncentrowanej produkcji rolnej.

Aktualny stan gospodarki ściekami bytowymi i gospodarczymi na terenie gminy jest daleki od pożądanego. Do systemów kanalizacji sanitarnej podłączone jest około 40% mieszkańców gminy. Brak właściwych systemów oczyszczania ścieków jest główną przyczyną niezadowalającego stanu czystości wód powierzchniowych. Działania podejmowane w zakresie uregulowania gospodarki wodno-ściekowej powinny być realizowane w porozumieniu i przy współpracy wszystkich gmin powiatu. W celu eliminacji źródeł zanieczyszczeń wód powierzchniowych należy:

- objąć jak największą część gminy systemami kanalizacji sanitarnej z podłączeniem do istniejącej, gminnej oczyszczalni ścieków oraz z podłączeniem do gdańskiego systemu kanalizacyjnego; systemy te powinny objąć przede wszystkim wsie o zwartej zabudowie (w tym dokończenie kanalizacji wsi Przywidz);
- zastosować indywidualne systemy oczyszczania lub podczyszczania przed odprowadzeniem do kanalizacji sanitarnej ścieków z obiektami produkcyjnymi (głównie obiekty intensywnej produkcji rolnej);
- przeprowadzić kontrolę terenów zainwestowania wiejskiego i przemysłowego oraz związanych z nimi obiektów pod względem oczyszczania i zrzutu ścieków (w tym kontrola szczelności osadników gnilnych, szamb i kontrola miejsc wylewania wywożonych ścieków);

- w stosunku do projektowanych obiektów bezwzględnie przestrzegać zasady równoczesnego z budową wyposażania ich w urządzenia neutralizujące ścieki lub podłączenia do kanalizacji.

Priorytetowe kierunki działań z zakresu gospodarki odpadami:

- zapobieganie powstawaniu odpadów oraz ograniczanie ich ilości;
- wdrożenie nowoczesnej, zgodnej z wymogami ochrony środowiska, organizacji odzysku i unieszkodliwiania odpadów.

Podstawę dla opracowania powiatowych i gminnych planów gospodarki odpadami stanowią ustalenia krajowego planu gospodarki odpadami oraz „II polityki ekologicznej państwa”. Wśród głównych krótko - i średniookresowych priorytetów zawartych w „II polityce ekologicznej państwa” wymienić należy przede wszystkim:

- opracowanie koncepcji budowy zintegrowanej sieci zakładów gospodarowania odpadami, ze szczególnym uwzględnieniem odpadów niebezpiecznych;
- identyfikacja zagrożeń i rozszerzenie zakresu prac na rzecz likwidacji starych składowisk odpadów, modernizacji składowisk eksploatowanych oraz rekultywacji terenów zdegradowanych;
- ograniczenie ilości odpadów składowanych na składowiskach;
- wdrożenie w całym kraju systemów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, w tym odpadów niebezpiecznych;
- wprowadzenie systemów ewidencji zakładów posiadających rocznie ponad 500 dm³ olejów odpadowych;
- tworzenie rynków zbytu dla materiałów z odzysku;
- opracowanie i stopniowe wdrażanie narodowej strategii redukcji ilości składowanych odpadów ulegających biodegradacji, z uwzględnieniem Dyrektywy rady 1999/31/WE w sprawie składowania odpadów;
- wdrożenie skutecznego systemu kontroli i nadzoru nad gospodarowaniem odpadami, w tym prowadzenie monitoringu.

Cele założone w „II polityce ekologicznej państwa” (2000), zobowiązania Polski wynikające z procesu akcesji do Unii Europejskiej oraz zasady postępowania z odpadami określone w ustawie o odpadach z 27.04.2001 r. wyartykułowane w krajowym planie gospodarki odpadami (KPGO, M.P. z 2003 Nr 11 poz. 159) są podstawą do formułowania kierunków działań na niższych szczeblach, w tym w gminach.

Priorytetowe kierunki działań w zakresie gospodarowania zasobami wód podziemnych i powierzchniowych:

- efektywna ochrona zasobów wód podziemnych, zwłaszcza głównych zbiorników wód podziemnych;
- określenie stref zasilania ujęć wody oraz w miarę potrzeb objęcie ich strefami ochrony pośredniej;
- czynna ochrona jakości wód zlewni Raduni, w związku z funkcjonowaniem ujęcia wody „Straszyn”;

- pełne zwodociągowanie terenów zwartej zabudowy, w tym budowa nowych ujęć wody.

Na obszarze gminy Przywidz występują duże zasoby wód podziemnych, m.in. w Głównych Zbiornikach Wód Podziemnych nr 116 i 111. Dla obszarów tych opracowano dokumentację hydrogeologiczną określającą m. in. warunki ochrony wód (dla GZWP nr 111 nowa dokumentacja hydrogeologiczna jest w trakcie opracowywania). Konieczne jest ich wdrożenie i kontrola przestrzegania. Wody podziemne należy przeznaczyć przede wszystkim na potrzeby komunalne.

Wokół ujęć zaopatrujących w wodę mieszkańców gminy zostały wyznaczone jedynie strefy ochrony bezpośredniej. Jednocześnie nie zostały rozpoznane zasięgi zasilania ujęć. Obowiązujące przepisy dotyczące wyznaczenia stref ochronnych uwzględniają głównie aspekt ochrony bakteriologicznej, nie zapewniają natomiast odpowiedniej ochrony ujęć przed zanieczyszczeniami chemicznymi oraz ochrony zasobów, a opracowane projekty stref sprowadzają się najczęściej do zaproponowania ochrony biernej, przeciwdziałającej powstawaniu nowych ognisk zanieczyszczeń, w małym stopniu realizowana jest natomiast ochrona czynna, polegająca na ograniczeniu lub likwidacji oddziaływania istniejących obiektów. Dla gminnych i lokalnych ujęć wody należy przeprowadzić badania w celu określenia stref zasilania ujęć oraz w miarę uzasadnionych potrzeb objąć te tereny strefami ochrony pośredniej.

Część gminy Przywidz położona jest w granicach zlewni Raduni. W związku z wygaśnięciem ważności dotychczasowej decyzji wojewody gdańskiego dotyczącej stref ochronnych ujęcia wody „Straszyn”, konieczne jest ustanowienie nowej strefy ochronnej (zadanie RZGW w Gdańsku) i wdrożenie zasad ochrony jakie będą obowiązywać na jej obszarze.

Przeważająca część zabudowy na obszarze gminy została podłączona do gminnych lub lokalnych systemów wodociągowych. W celu oszczędności zużycia wody i zapewnienia właściwej jej jakości dla potrzeb konsumpcyjnych niezbędne jest pełne zwodociągowanie terenów zwartej zabudowy wiejskiej. Niezbędna realizacja nowego ujęcia wody w Ząbrsku Górnym oraz rekonstrukcja studni istniejących ujęć wody (w miejscowościach Ząbrsko, Borowina, Przywidz i Stara Huta).

Podstawowym zagadnieniem gospodarki wodnej jest racjonalne użytkowanie wód. W tym celu konieczne jest wdrażanie wodooszczędnych technologii w obiektach gospodarczych (w tym w miarę możliwości zamkniętych obiegów wody).

Priorytetowe kierunki działań w zakresie proekologicznego wykorzystania rolniczej przestrzeni produkcyjnej:

- kształtowanie środowiska przyrodniczego terenów rolniczych zgodnie z zasadami rolnictwa ekologicznego;
- upowszechnienie zasad uprawy, hodowli i agrotechniki protegujących rolnictwo ekologiczne.

Rolnictwo stanowi wiodącą funkcję gospodarczą gminy. Jego rozwój powinien być ukierunkowany na proekologiczne wykorzystanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej, co zapewni konkurencyjność produktów gospodarki rolnej na rynkach zbytu oraz poprawę stanu środowiska przyrodniczego, zwłaszcza w zakresie stanu czystości wód powierzchniowych i gruntowych, chemizacji gleby, bioróżnorodności i

walorów krajobrazowych. Niezbędne są w tym celu działania z zakresu kształtowania środowiska przyrodniczego w różnych skalach przestrzennych oraz działania edukacyjne, organizacyjne i wdrożeniowe z zakresu proekologicznych zasad uprawy, hodowli i agrotechniki.

Priorytetowe kierunki działań w zakresie ochrony i rewaloryzacji obszarów cennych przyrodniczo i krajobrazowo:

- ustanowienie na szczeblu gminnym nowych indywidualnych form ochrony przyrody w nawiązaniu do wojewódzkiego systemu obszarów chronionych;
- modyfikacja systemu obszarów chronionego krajobrazu – powiększenie Przywidzkiego OChK (częściowo w gminie), o ile nie uczyni tego wojewoda.

W opracowaniu pt. „Diagnoza stanu i koncepcja ochrony środowiska przyrodniczo-kulturowego w województwie pomorskim” (Kostarczyk, Przewoźniak - red. 2002) zaproponowany został nowy system przestrzennych form ochrony w województwie pomorskim, uwzględniony w „Planie zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego” (2020 oraz w „Programie ochrony środowiska województwa pomorskiego na lata 2003 –2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010” (2003). System ten ma na celu utrzymanie i ukształtowanie powiązań przyrodniczych pomiędzy istniejącymi formami ochrony w obrębie województwa pomorskiego i w nawiązaniu do układów przyrodniczych w województwach sąsiednich. Projektowany system przestrzennych form ochrony przyrody pokrywa znaczną część woj. pomorskiego. Wynika to przede wszystkim z bogactwa przyrodniczego regionu i w dużym stopniu ze zróżnicowanych, generalnie dużych walorów krajobrazowych. Przeważająca część nowych terenów proponowanych do poddania ochronie o różnym reżimie zdelimitowana została na podstawie kryteriów przyrodniczych i krajobrazowych, określających wartość samą w sobie geosystemów lub ich znaczenie funkcjonalne jako korytarzy ekologicznych.

Na obszarze gm. Przywidz proponuje się powiększenie Przywidzkiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Projektuje się również utworzenie Skarszewskiego OChK obejmującego m.in. fragmenty gminy Przywidz.

Ponadto na obszarze gminy należy wprowadzać indywidualne formy ochrony przyrody (pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne przyrody nieożywionej, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo krajobrazowe), zgodnie z opracowaniami szczegółowymi dla gmin (inwentaryzacja i waloryzacja przyrodnicza, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego itp.). Indywidualne formy ochrony przyrody, zgodnie z Ustawą o ochronie przyrody, mogą zostać wprowadzone przez rady gmin. Również na szczeblu gminnym mogą zostać wyznaczone obszary chronionego krajobrazu.

Ustanowienie ww. form ochrony przyrody i krajobrazu ma istotne znaczenie ekologiczne dla utrzymania bioróżnorodności oraz atrakcyjności przyrodniczych walorów turystycznych.

Priorytetowe kierunki działań w zakresie wzrostu poziomu edukacji ekologicznej:

- intensyfikacja edukacji ekologicznej w szkołach wszystkich szczebli, w tym doksztalcenie podyplomowe nauczycieli dla potrzeb edukacji ekologicznej oraz rozwój szkolnej bazy komputerowej (dostęp do internetu) dla potrzeb tej edukacji;
- sukcesywne szkolenie pracowników samorządowych oraz radnych obecnej i kolejnych kadencji w zakresie zagadnień ochrony środowiska i rozwoju zrównoważonego, w tym zagadnień prawnych, w kontekście integracji z UE;
- podniesienie stopnia organizacji społeczności lokalnych w gminie przez stymulowanie rozwoju organizacji pozarządowych działających na rzecz ochrony środowiska.

Skuteczna ochrona środowiska w gminie Przywidz wymaga podniesienia wiedzy i świadomości ekologicznej, a w konsekwencji wrażliwości i gotowości do działań na rzecz środowiska wśród mieszkańców gminy, w tym zwłaszcza wśród członków organów samorządowych, młodzieży i działaczy pozarządowych organizacji proekologicznych. Powinno to spowodować m. in.:

rozwój wiedzy i świadomości ekologicznej;

zwiększenie gotowości do finansowania projektów proekologicznych na terenie gminy;

zwiększenie gotowości do zachowań proekologicznych wśród mieszkańców;

bardziej świadome gospodarowanie środowiskiem przyrodniczym jako zasobem ekonomicznym;

wychowanie młodzieży dla środowiska z myślą o przyszłości;

poprawienie infrastruktury wiedzy o środowisku dla potrzeb przyszłego systemu zarządzania środowiskiem;

wzmocnienie sieci powiązań społecznych i integrację społeczności lokalnych wokół problemów ochrony środowiska;

demokratyzację zarządzania środowiskiem i powszechny dostęp do informacji o środowisku.

6. PROJEKTY REALIZACYJNE NA LATA 2004-2007 Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY NA LATA 2008-2011

Projekty realizacyjne na lata 2004-2007 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2008-2011 nawiązują do przyjętych celów i priorytetów ekologicznych. Zadania sklasyfikowano w tabelach, w następujących grupach:

- A.** Gospodarka wodno-ściekowa
- B.** Ochrona atmosfery
- C.** Ochrona przed hałasem
- D.** Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym
- E.** Gospodarka odpadami (problem szczegółowo omówiony w „Planie gospodarki odpadami dla gminy Przywidz ...”)
- F.** Ochrona przyrody i krajobrazu, kształtowanie terenów zielonych
- G.** Zrównoważone wykorzystanie lasów
- H.** Ochrona zasobów kopalin
- J.** Edukacja ekologiczna
- K.** Przeciwdziałanie poważnym awariom
- L.** Programy i plany ochrony środowiska

Tabele A – L zawierają:

- opisy przedsięwzięć;
- wyszczególnienie jednostek przewidzianych do realizacji przedsięwzięć;
- szacunek kosztów realizacji przedsięwzięć w podziale na lata 2004, 2005, 2006, 2007 (zadania krótkookresowe) i na lata 2008-2011 (zadania średniookresowe);
- potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć.

W tabelach zastosowano następujące skrótów:

ARiMR	– Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa;
b.d.	– brak danych
EBI	– Europejski Bank Inwestycyjny
EkoFundusz	– Fundacja „Ekofundusz”
FOGR	– Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych
FS UE	– fundusze strukturalne Unii Europejskiej (przede wszystkim EFRR - Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego)
GFOŚiGW	– Gminny Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
NFOŚiGW	– Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie
PFOŚiGW	– Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Pruszczu Gdańskim
PWP UE	– programy wsparcia przedakcesyjnego Unii Europejskiej (przede wszystkim SAPARD, ISPA)
RZGW	– Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gdańsku
WFOŚiGW	– Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku
WIOŚ	– Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Gdańsku
ZMiUW	– Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Gdańsku
ZPORR	– Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego

A. Gospodarka wodno-ściekowa

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Jednostka realizująca	Szacunkowe koszty w latach [tys. zł]					Potencjalne źródła finansowania
			2004	2005	2006	2007	2008-2011	
1.	Rozbudowa sieci wodociągowej	Urząd Gminy	447	714	811	0	614	Budżet Gminy PWP UE (SAPARD) ZPORR FS UE
	- Kierzkowo – Bliziny (2685 mb)		424	0	0	0	0	
	- Marszewska Kolonia (1967 mb)		0	214	0	0	0	
	- Ząbrsko Górne (2008 mb)		0	0	211	0	0	
	- Trzepowo i Piekło Górne (11000 mb)		23	500	600	0	0	
	- Ząbrsko – Marszewo (1060 mb)		0	0	0	0	223	
	- Jodłowno – Kozia Góra (1245 mb)		0	0	0	0	181	
- Trzepowo – Borowina (1451 mb)	0	0	0	0	210			
2.	Budowa ujęć wody:	Urząd Gminy	0	0	0	800	237	Budżet Gminy PWP UE (SAPARD) ZPORR FS UE
	- Ząbrsko Górne		0	0	0	800	0	
	- rekonstrukcja studni Ząbrsko		0	0	0	0	77	
	- rekonstrukcja studni Borowina		0	0	0	0	48	
	- rekonstrukcja studni Przywidz		0	0	0	0	52	
- rekonstrukcja studni Stara Huta	0	0	0	0	60			
3.	Określenie stref zasilania ujęć wody oraz w miarę potrzeb objęcie ich strefami ochrony pośredniej	Urząd Gminy	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Budżet Gminy WFOŚiGW
4.	Budowa lub rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej:	Urząd Gminy	1353	50	520	550	1935	Budżet Gminy PWP UE FS UE WFOŚiGW
	- Przywidz		1353	0	0	0	0	
	- Borowina – Trzepowo (10980 mb)		0	50	500	500	392	
	- Ponlewo – Jodłowno – Kozia Góra (12380 mb)		0	0	20	50	1543	
5.	Doprowadzenie wód Jez. Przywidzkiego do trwałego stanu przydatności rekreacyjnej	Urząd Gminy	0	50	100	150	0	Budżet Gminy EkoFundusz WFOŚiGW
6.	Mała retencja	ZMIUW w	0	0	0	0	131	Sektorowy

		Gdańsku						Program Operacyjny
7.	Zabezpieczenie przeciwpowodziowe	RZGW w Gdańsku	37	20	20	20	100	EBI Budżet Państwa
8.	Opracowanie programu utrzymania melioracji podstawowych (w tym zabezpieczenie przeciwpowodziowe)	ZMiUW	46	40	57	57	171	Budżet Państwa
9.	Realizacja programu utrzymania melioracji podstawowych	ZMiUW	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Budżet Państwa
Razem:			1883	874	1508	1577	3188	

B. Ochrona atmosfery

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Jednostka realizująca	Szacunkowe koszty w latach [tys. zł]					Potencjalne źródła finansowania
			2004	2005	2006	2007	2008-2011	
1.	Opracowanie założeń do planu zaopatrzenia gminy w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe	Urząd Gminy	0	15	0	0	0	Budżet Gminy
2.	Promocja odnawialnych źródeł energii	Urząd Gminy	0	2	2	2	8	Budżet Gminy
3.	Zmiana źródeł ogrzewania na proekologiczne (modernizacja kotłowni, odnawialne źródła energii, wykorzystanie biomasy itp.) a) obiekty gminne b) obiekty osób fizycznych i podmiotów gospodarczych	Urząd Gminy	0	0	0	0	50	Budżet Gminy WFOŚiGW
		Właściciele obiektów	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Osoby fizyczne i podmioty gospod.
4.	Promowanie alternatywnych środków transportu – w tym budowa tras rowerowych	Urząd Gminy	0	0	20	50	250	Budżet Gminy FS UE
Razem:			0	17	22	52	308	

C. Ochrona przed hałasem

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Jednostka realizująca	Szacunkowe koszty w latach [tys. zł]					Potencjalne źródła finansowania
			2004	2005	2006	2007	2008-2011	
1.	Przebudowa i odnowa dróg: - Przywidz – Blizny (2,5 km) - Roztoka – gr. Gminy (0,9 km) - Klonowo (0,4 km) - realizacja przepustu w msc. Klonowo	Starostwo Powiatowe	Finansowanie ze źródeł nie związanych z ochroną środowiska					Budżet Starostwa Powiatowego FS UE
2.	Promowanie alternatywnych środków transportu – budowa tras rowerowych	Urząd Gminy	Zadanie ujęte w tab B pkt. 5					
Razem:			0	0	0	0	0	

D. Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Jednostka realizująca	Szacunkowe koszty w latach [tys. zł]					Potencjalne źródła finansowania
			2004	2005	2006	2007	2008-2011	
1.	Wykonanie pomiarów kontrolnych poziomu pól elektromagnetycznych w rejonach oddziaływania stacji telefonii komórkowej	WIOŚ	0	10	0	0	0	Budżet Państwa
3.	Wprowadzenie poprzez plany zagospodarowania przestrzennego ograniczeń w użytkowaniu terenów położonych w zasięgu ponadnormatywnego promieniowania elektromagnetycznego	Urząd Gminy	0	3	3	3	12	Budżet Gminy
Razem:			0	13	3	3	12	

E. Gospodarka odpadami

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Jednostka realizująca	Szacunkowe koszty w latach [tys. zł]					Potencjalne źródła finansowania
			2004	2005	2006	2007	2008-2011	
1.	Rekultywacja nieczynnego wysypiska w Przywidzu	Urząd Gminy	0	10	40	0	0	Budżet Gminy PFOŚ i GW
2.	Koszty eksploatacyjne systemu gospodarki odpadami (zbieranie i transport odpadów, utrzymanie porządku i czystości w gminie)	Urząd Gminy	39	40	45	50	255	Budżet Gminy
3.	Działania informacyjno – szkoleniowe w zakresie gospodarki odpadami	Urząd Gminy	5	5	5	5	20	Budżet Gminy PFOŚ i GW
Razem:			44	55	90	55	275	

E. Ochrona przyrody i krajobrazu, kształtowanie terenów zielonych

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Jednostka realizująca	Szacunkowe koszty w latach [tys. Zł]					Potencjalne źródła finansowania
			2004	2005	2006	2007	2008-2011	
1.	Wykonanie inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej gminy	Pomorski Urząd Wojewódzki – Wojewódzki Konserwator Przyrody	0	25	0	0	0	Budżet Państwa
2.	Ustanowienie nowych form ochrony przyrody i czynna ich ochrona	Urząd Gminy lub Wojewoda Pomorski	0	5	5	10	40	Budżet Gminy lub Budżet Państwa
3.	Opracowanie planu ochrony rezerwatu przyrody „Wyspa na Jeziorze Przywidz”	Wojewódzki Konserwator Przyrody	40	40	0	0	0	Budżet Państwa

4.	Czynna ochrona przyrody w rezerwacie „Wyspa na Jeziorze Przywidz”	Nadl. Kolbudy	2	2	2	2	8	
5.	Wykonanie opracowania ekofizjograficznego gminy	Urząd Gminy	0	25	0	0	0	Budżet Gminy
6.	Prace urządzeniowe i pielęgnacja publicznych terenów zielonych	Urząd Gminy	3	6	6	6	24	Budżet Gminy
7.	Nasadzenia zieleni izolacyjnej	Urząd Gminy	0	2	0	0	0	Budżet Gminy
Razem:			45	105	13	18	72	

G. Zrównoważone wykorzystanie lasów

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Jednostka realizująca	Szacunkowe koszty w latach [tys. zł]					Potencjalne źródła finansowania
			2004	2005	2006	2007	2008-2011	
1.	Opracowanie uproszczonych planów urządzenia lasów niepaństwowych	Starostwo Powiatowe	6	18	0	0	0	PFOŚiGW
2.	Wyznaczenie gruntów do zalesienia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego	Urząd Gminy	0	5	5	5	20	Budżet Gminy
3.	Zalesienia gruntów porolnych	Starostwo Powiatowe Nadl. Kolbudy ARiMR	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Starostwo Powiatowe - (PFOŚiGW) Nadl. Kolbudy (Lasy Państwowe) ARiMR
4.	Przekwalifikowanie zalesionych gruntów rolnych na leśne	Starostwo Powiatowe Właściciele gruntów	8	15	0	0	0	PFOŚiGW Starostwo Powiatowe Właściciele lasów

5.	Prowadzenie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej, w tym likwidacja nielegalnych składowisk odpadów i modernizacja urządzeń służących ochronie środowiska na terenach leśnych Nadleśnictwa Kolbudy	Nadl. Kolbudy	6	6	6	6	24	Nadl. Kolbudy (Lasy Państwowe)
6.	Przygotowanie materiałów do wyznaczania na terenie gminy gruntów predysponowanych do zalesienia ze względów przyrodniczych, krajobrazowych, społecznych i gospodarczych	Starostwo Powiatowe Nadl. Kolbudy	0	7	0	0	7	PFOŚiGW
Razem:			20	51	11	11	51	

H. Edukacja ekologiczna

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Jednostka realizująca	Szacunkowe koszty w latach [tys. zł]					Potencjalne źródła finansowania
			2004	2005	2006	2007	2008-2011	
1.	Edukacja ekologiczna w szkołach	Szkoły	1	2	2	2	8	Budżet Gminy (szkoły) PFOŚiGW
2.	Pozaszkolne formy edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży	Urząd Gminy Nadl. Kolbudy	2	4	4	4	16	Budżet Gminy PFOŚiGW Lasy Państwowe
3.	Edukacja ekologiczna dorosłych	Urząd Gminy Nadl. Kolbudy	1	2	2	2	8	Budżet Gminy PFOŚiGW Lasy Państwowe
4.	Upowszechnianie informacji nt. stanu środowiska i jego ochrony	Urząd Gminy	1	2	2	2	8	Budżet Gminy PFOŚiGW
5.	Szkolenia branżowe (np. dla rolników, obsługi ruchu turystycznego itp.)	Urząd Gminy ODR Izba Rolnicza	1	2	2	2	8	Budżet Gminy PFOŚiGW ARiMR
6.	Promocja ekoturystyki i agroturystyki	Urząd Gminy Ośrodek Doradztwa Rolniczego Izba Rolnicza	1	5	5	5	20	Budżet Gminy PFOŚiGW ODR ARiMR
7.	Utworzenie gminnego centrum edukacji ekologicznej	gimnazjum	0	10	15	15	60	Budżet Gminy PFOŚiGW ODR ARiMR
8.	Utworzenie i utrzymanie ścieżek edukacyjno-przyrodniczych	Urząd Gminy Nadl. Kolbudy	0	0	10	10	40	Budżet Gminy Lasy Państwowe
Razem:			7	27	42	42	168	

J. Przeciwdziałanie poważnym awariom

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Jednostka realizująca	Szacunkowe koszty w latach [tys. zł]					Potencjalne źródła finansowania
			2004	2005	2006	2007	2008-2011	
1.	Zakup sprzętu ratowniczego dla PSP	PSP	Koszty ujęte w „Programie...” dla powiatu (dotyczy PSP)					Budżet Powiatu WFOŚiGW

K. Programy i plany ochrony środowiska

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Jednostka realizująca	Szacunkowe koszty w latach [tys. zł]					Potencjalne źródła finansowania
			2004	2005	2006	2007	2008-2011	
1.	Opracowanie sprawozdania z wykonania „Programu ochrony środowiska w gminie...”	Urząd Gminy	0	0	3	0	3	Budżet Gminy GFOŚiGW
2.	Aktualizacja „Programu ochrony środowiska w gminie...”	Urząd Gminy	0	0	0	0	8	Budżet Gminy GFOŚiGW
Razem:			0	0	3	0	11	

7. ZARZĄDZANIE I KOSZTY REALIZACJI PROGRAMU

7.1. Zarządzanie programem

Podstawowymi instrumentami ochrony środowiska na szczeblu gminnym są:

- miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego;
- akty prawa gminnego (uchwały gminne dotyczące ochrony środowiska, w tym przyrody);
- decyzje administracyjne o charakterze ochronnym i zapobiegawczym, finansowanym i inwestycyjnym w stosunku do problemów związanych z ochroną środowiska (np. zezwolenia na działalność gospodarczą związaną z utylizowaniem i wykorzystywaniem odpadów komunalnych, z usuwaniem drzew lub krzewów, opłaty i kary pieniężne itp.);
- formy działania o charakterze społecznym, a przede wszystkim szeroko rozumiana edukacja ekologiczna.

Warunkiem efektywnego zarządzania programem ochrony środowiska jest stworzenie kompleksowego monitoringu środowiska i systemu jego ochrony w gminie. Jego strukturę przedstawia tabela 1.

Tabela 1 Struktura monitoringu na potrzeby zarządzania programem ochrony środowiska

Cel	Stworzenie kompleksowego monitoringu środowiska i systemu jego ochrony jako podstawy zintegrowanego zarządzania środowiskiem w gminie.
Przedmiot	<ol style="list-style-type: none"> 1. Środowisko przyrodnicze w zakresie wszystkich jego komponentów, w odniesieniu do ich stanu, dynamiki zmian i eksploatacji zasobów. 2. Planowanie i programowanie w zakresie ochrony środowiska. 3. Działania organizacyjno-inwestycyjne w układzie branżowym. 4. Nakłady finansowe na ochronę środowiska wg struktury przychodów i rozchodów. 5. Edukacja ekologiczna.
Przedsięwzięcia projektu	<ol style="list-style-type: none"> 1. Monitoring środowiska gminy, obejmujący w szczególności (suma informacji gminy, powiatu i państwowych służb ochrony środowiska): <ul style="list-style-type: none"> • system kontroli jakości wód podziemnych i powierzchniowych, zwłaszcza jezior o powierzchni powyżej 10 ha i głównych cieków; • system kontroli stanu zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego; • system ewidencji odpadów komunalnych i przemysłowych oraz metod ich zagospodarowania; • monitoring jakości gleb i powierzchni ziemi; • monitoring natężenia hałasu wokół obiektów produkcyjnych uciążliwych akustycznie i przy głównych trasach komunikacyjnych; • monitoring przyrody ożywionej w ujęciu analitycznym i ekosystemowym, w tym monitoring ekosystemów leśnych; • monitoring przestrzegania zasad ochrony obowiązujących na obszarze istniejących form ochrony przyrody. 2. System informacji o terenie (SIT) gminy jako cyfrowe, zbiorcze „archiwum” obejmujące:

	<ul style="list-style-type: none"> • wszelkie plany, programy, ekspertyzy, oceny itp. dotyczące ochrony środowiska w różnych skalach terytorialnych; • dokumentacje zasobów przyrodniczych, jak dokumentacje geologiczne, hydrogeologiczne, glebowe, inwentaryzacje przyrodnicze itp.; • dokumentacje obszarów i stref ochronnych zasobów; • wykazy obiektów mogących znacząco oddziaływać na środowisko i źródeł poważnych awarii; • dokumentacje obszarów ograniczonego użytkowania • dokumentacje techniczne obiektów ochrony środowiska. <p>3. Monitorowanie planowania i programowania w zakresie ochrony środowiska:</p> <ul style="list-style-type: none"> • powiatowe i wojewódzkie programy zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska; • programy gminne – branżowe związane z ochroną środowiska <p>4. Monitorowanie działań organizacyjno-inwestycyjnych w układzie branżowym:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gospodarka wodno-ściekowa; • gospodarka odpadami stałymi; • ochrona atmosfery; • hałas; • jakości gleb i powierzchni ziemi; • ochrona przyrody i krajobrazu. <p>5. Dokumentacja nakładów ekonomicznych na ochronę środowiska;</p> <ul style="list-style-type: none"> • pierwotne i wtórne (redystrybucja) źródła finansowania; • nakłady w podziale branżowym i terytorialnym. <p>6. System oceny efektywności edukacji ekologicznej.</p>
Korzyści z realizacji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sprawne, efektywne zarządzanie środowiskiem gminy. 2. Ocena efektywności działań prawnych, organizacyjnych, inwestycyjnych i edukacyjnych podejmowanych na rzecz ochrony środowiska. 3. Kontrola zgodności działań podejmowanych w działach gospodarki z zasadami rozwoju zrównoważonego.

Za realizację „Programu ochrony środowiska gminy Przywidz na lata 2004-2007 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2008-2011” odpowiada Wójt Gminy Przywidz. Z wykonania „Programu...” **Wójt sporządza co 2 lata sprawozdanie, które przedkłada Radzie Gminy Przywidz. „Program...” podlega aktualizacji nie rzadziej niż co 4 lata.**

Wójt lub powołany przez niego zespół sterujący programem powinien przede wszystkim (Poradnik. Jak własnymi siłami opracować gminny lub powiatowy program ochrony środowiska, 2003):

- przygotowywać wnioski o środki inwestycyjne;
- kontrolować realizację poszczególnych zadań;
- analizować powiązania „Programu...” z programami nadrzędnymi i z programami sąsiednich gmin, a w zakresie gospodarki wodno-ściekowej z gminami w układzie zlewniowym;
- modyfikować „Program...” w ramach zmian sytuacji społeczno-gospodarczej

gminy;

- dostosowywać "Program..." do zmian prawa ochrony środowiska i innych regulacji prawnych;
- upowszechnić promować „Program...”;
- monitorować skuteczność prowadzonych działań (przede wszystkim stan środowiska, efektywność nakładów finansowych, poziom edukacji ekologicznej).

Wskaźnikami oceny skuteczności wdrażania „Programu...” mogą być np.:

- udział wód powierzchniowych spełniających normy czystości (brak aktualnych danych w związku ze zmianą przepisów);
- stopień zwodociągowania gminy (aktualnie 90,5%) i jakość wody ujmowanej na cele komunalne;
- stopień skanalizowania gminy (aktualnie 40%);
- stosunek liczby przyłączy sieci wodociągowej do liczby przyłączy sieci kanalizacji sanitarnej;
- ilość wytworzonych odpadów komunalnych na jednego mieszkańca w ciągu roku;
- stopień odzysku surowców wtórnych z odpadów;
- % udział lasów w powierzchni gminy (aktualnie 42%);
- % udział form ochrony przyrody i krajobrazu w powierzchni gminy (aktualnie 61%);
- roczne nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska;
- poziom świadomości ekologicznej mieszkańców (na podstawie badań ankietowych – brak aktualnych badań).

„Program...” należy upowszechnić (tablice informacyjne w Urzędzie Gminy i w sołectwach, szkoły, broszury, internet...). Upowszechnienie istoty i treści „Programu...” to warunek akceptacji społecznej dla podejmowanych działań i zaangażowania lokalnych społeczności w jego realizację. Warunkuje to efektywność wdrożenia „Programu...”.

7.2. Koszty realizacji programu

Projekty operacyjne sformułowane w rozdz. 6 obejmują zadania o bardzo dużym zróżnicowaniu kosztów – od wielomilionowych po prawie bezinwestycyjne, rzędu kilku tys. złotych rocznie.

Strukturę rodzajową i czasową wszystkich kosztów oprócz udziału podmiotów gospodarczych i osób fizycznych przedstawia tabela 2.

Tabela 2 Struktura kosztów

Działy ochrony środowiska	Szacunkowe koszty w latach [tys. zł]					Suma kosztów wg działań ochrony środowiska w latach	
	2004	2005	2006	2007	2008-2011	2004-2007	2004-2011
A. Gospodarka wodno-ściekowa	1883	874	1508	1577	3188	5842	9030
B. Ochrona atmosfery	0	17	22	52	308	91	399
C. Ochrona przed hałasem	0	0	0	0	0	0	0
D. Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym	0	13	3	3	12	19	31
E. Gospodarka odpadami	44	55	90	55	275	244	519
F. Ochrona przyrody i krajobrazu, kształtowanie terenów zielonych	45	105	13	18	72	181	253
G. Zrównoważone wykorzystanie lasów	20	51	11	11	51	93	144
H. Ochrona zasobów kopalin	0	0	0	0	0	0	0
J. Edukacja ekologiczna	7	27	42	42	168	118	286
K. Przeciwdziałanie poważnym awariom	0	0	0	0	0	0	0
L. Programy i plany ochrony środowiska	0	0	3	0	11	3	14
Suma kosztów wg lat	1999	1142	1692	1758	4085	6591	10676

Realizacja „Programu...” możliwa będzie tylko dzięki pozyskaniu środków zewnętrznych – Budżet Gminy należy traktować jako uzupełniający. Potencjalne, zewnętrzne źródła finansowania projektów to:

- udzielane przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej kredyty preferencyjne i dotacje;
- udzielane przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku kredyty preferencyjne i dotacje;
- dotacje Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Pruszczu Gdańskim (bardzo skromne środki);
- udzielane przez Bank Ochrony Środowiska S.A. i Bank Gospodarki Komunalnej kredyty preferencyjne i dotacje;
- kredyty i pożyczki udzielane przez banki komercyjne (brak preferencji);
- środki (granty, pożyczki) fundacji (zwłaszcza EkoFundusz) i agencji (np. ARiMR);
- fundusze strukturalne Unii Europejskiej, przede wszystkim Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego - EFRR (ang. ERDF) – projekty gminy Przywidz nie kwalifikują się do pozyskania środków z Funduszu Spójności UE;
- fundusze własne inwestorów.

Można założyć następującą strukturę pokrycia kosztów wdrożenia „Programu...”:

proeko*Program ochrony środowiska dla gminy Przywidz*

• Budżet Gminy (w tym GFOŚiGW)	20%;
• budżet Starostwa (w tym PFOŚiGW)	2%;
• budżet Państwa	7%;
• WFOŚiGW	20%;
• NFOŚiGW	1%;
• Fundusze pomocowe UE	40%;
• Inne (w tym fundusze inwestorów)	10%.

Dla sfinansowania dużych projektów (do takich należą w gminie Przywidz projekt rozbudowy gminnej sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej) niezbędne będą montaż finansowe nakładów, z przewagą środków zewnętrznych, w tym unijnych. Celem jest zatrudnienie w Urzędzie Gminy pracownika merytorycznie przygotowanego do opracowywania wniosków o dofinansowanie oraz ich rozliczania.

Duże przedsięwzięcia, przewidziane do finansowania z środków UE, wymagają wykonania studiów wykonalności.

Literatura i materiały archiwalne

- Czochański J. (red.) 2001, Opracowanie ekofizjograficzne do planu zagospodarowania przestrzennego woj. pomorskiego, Pomorskie Studia Regionalne, Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego, Gdańsk
- Dane urzędów miast i gmin powiatu gdańskiego - ankiety diagnozy do „Programu ochrony środowiska z planem gospodarki odpadami dla powiatu gdańskiego na lata 2004-2011
- Dane Urzędu Gminy Przywidz, w tym ankieta diagnozy do „Programu ochrony środowiska z planem gospodarki odpadami dla powiatu gdańskiego na lata 2004-2011”
- Dokumentacja hydrogeologiczna Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 111 Subniecka Gdańska, 1996, Przedsiębiorstwo Geologiczne „Polgeol” w Warszawie, Zakład w Gdańsku, Gdańsk (maszynopis)
- Dokumentacja hydrogeologiczna Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 116 - zbiornik międzymorenowy Gołębiewo, 1997, Przedsiębiorstwo Hydrogeologiczne sp. z o.o., Gdańsk
- II polityka ekologiczna państwa, 2001
- Kostarczyk A., Przewoźniak M. (red.), 2002, Materiały do monografii przyrodniczej Regionu Gdańskiego, T.8. Diagnoza stanu i koncepcja ochrony środowiska przyrodniczo-kulturowego w województwie pomorskim, Marpress, Gdańsk
- Krajowy plan gospodarki odpadami (M.P. z 2003 r., Nr 11, poz. 159).
- Ludność. Stan oraz struktura demograficzna i społeczno-ekonomiczna. Województwo pomorskie. 2002, 2003, Urząd Statystyczny w Gdańsku
- Ochrona środowiska w woj. pomorskim w 2000 r., 2001, Urząd Statystyczny w Gdańsku
- Operat ewidencyjny nr 1 PG Polgeol w Warszawie Zakład w Gdańsku
- Pankau F. (red.), 2002, Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego, Pomorskie Studia Regionalne, Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego
- Plan gospodarki odpadami dla woj. pomorskiego, 2003, ARCADIS EKOKONREM Sp. z o.o. Wrocław
- Polityka ekologiczna państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010
- Poradnik. Jak własnymi siłami opracować gminny lub powiatowy program ochrony środowiska, 2003, Regionalne Centrum Edukacji Ekologicznej w Płocku, Starostwo Powiatowe w Płocku, Zarząd Główny LOP
- Program ochrony środowiska województwa pomorskiego na lata 2003 – 2010, 2003, ARCADIS Ekokonrem Sp. z o.o., Wrocław, Oddział Katowice
- Program wykonawczy do II polityki ekologicznej państwa na lata 2002-2010, 2002.
- Przewoźniak M. (red.), 1995, Ochrona przyrody w regionie gdańskim, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.
- Przewoźniak M. 2002, Kształtowanie środowiska przyrodniczego miast. Przykłady z regionu gdańskiego, Wydział Architektury Politechniki Gdańskiej, Gdańsk
- Raport o stanie środowiska województwa gdańskiego w 1995 r., 1996, WIOŚ
- Raport o stanie środowiska województwa pomorskiego na podstawie badań monitoringowych przeprowadzonych w 2001 roku, 2002, WIOŚ, Gdańsk
- Raport o stanie środowiska województwa pomorskiego na podstawie badań monitoringowych przeprowadzonych w 2002 roku, 2003, WIOŚ, Gdańsk
- Raport o stanie środowiska województwa pomorskiego w 2000 roku, 2001, WIOŚ, Gdańsk

- Rocznik Statystyczny Województwa Pomorskiego 2002. Tom I, 2002, Urząd Statystyczny, Gdańsk
- Rocznik Statystyczny Województwa Pomorskiego 2002. Tom II, 2002, Urząd Statystyczny, Gdańsk
- Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa, z dnia 5.11.1991r., Dz.U. Nr 116, poz. 503, w sprawie klasyfikacji wód powierzchniowych
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 kwietnia 2003 r. w sprawie sporządzania planów gospodarowania odpadami (Dz. U. z 2003r. Nr 66 poz. 620)
- Ruch drogowy 2000, 2001, BP-BdiM „Transprojekt Warszawa”, Warszawa
- Użytkowanie gruntów, powierzchnia zasiewów i pogłowie zwierząt gospodarskich. Województwo pomorskie. 2002., 2003, Urząd Statystyczny w Gdańsku
- Ustawa z dnia z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z dnia 11 października 2001 r.) z późniejszymi zmianami
- Ustawa o odpadach z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz.U.2001.62.628)
- Ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz.U.2001.62.627)
- Ustawa o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw z dnia 27 lipca 2001 r. (Dz.U.2001.100.1085)
- Ustawa o opakowaniach i odpadach opakowaniowych z dnia 11 maja 2001 r. (Dz.U.2001.63.638)
- Ustawa o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie depozytowej z dnia 11 maja 2001 r. (Dz.U.2001.63.639).
- Ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach z dnia 13 września 1996 r. (Dz.U.1996.132.622 z późn. zm.)
- Użytkowanie gruntów, powierzchnia zasiewów i pogłowie zwierząt gospodarskich. Województwo pomorskie. 2002., 2003, Urząd Statystyczny w Gdańsku
- Warunki przyrodnicze produkcji rolniczej - woj. gdańskie, 1987, Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa, Puławy
- www.rzgw.gda.pl